Naslov — Address
NOVA DOBA
6117 St. Clair Ave.
Cleveland, Ohio
(Tel. HEnderson 3889)

NOVA DOBA

(NEW ERA)

Bratstvo, poštenost in nesebična ljubezen članstva do J. S. K. Jednote more isto obdržati na častni višini.

URADNO GLASILO JUGOSLOVANSKE KATOLIŠKE JEDNOTE — OFFICIAL ORGAN OF THE SOUTH SLAVONIC CATHOLIC UNION

Entered as Second Class Matter April 15th, 1926, at The Post Office at Cleveland, O., Under the Act of March 3d, 1870. — Accepted for Mailing at Special Rate of Postage, Provided for in Section 1103, Act of October 3d, 1917, Authorized March 15th, 1925.

ŠTEV. 38 — CLEVELAND, O., WEDNESDAY, SEPTEMBER 27TH 1933 — SREDA, 27. SEPTEMBRA 1933 — VOL. IX. — LETNIK IX.

DRUŠTVENE IN DRUGE SLOVENSKE VESTI

Petintridesetletnico ustanovitve J. S. K. Jednote bo proslavilo društvo št. 108 v Girardu, O., v soboto 30. septembra zvečer z veliko veselico in koncertom v S. N. Domu. Sodelovala bosta samostojni pevski zbor "Zarja" iz Clevelanda in pevski zbor "Naš Dom" iz Loraina.

♣

V Pipetownu, Pa., priredi velika društvo št. 13 JSKJ v soboto 30. septembra. Veselica se bo vršila v S. N. Domu in se prične ob sedmih zvečer.

♣

Plesno veselico priredi društvo št. 40 JSKJ v Claridgeu, Pa., na večer 30. septembra. Prostor prireditve: S. N. Dom.

♣

Seja federacije JSKJ društev v državi Ohio, se bo vršila v nedeljo 1. oktobra v S. N. Domu v Girardu, O. Seja se prične ob treh popoldne.

♣

Srebrno poroko sta dne 23. septembra obhajala Mr. in Mrs. Frank Mikec v Strabane, Pa. Sobrat Frank Mikec je predsednik društva "Bratska sloga," št. 149 JSKJ in sploh agilen društveni delavec.

♣

V uredništvu Nove Dobe se te dni oglasil sobrat Joseph Markely v spremstvu svoje soproge, tasta, tašče in svaka. Vsi so se pripeljali z avtomobilom iz Meadow Landsa, Pa., na obisk svojih sorodnikov in znancev v Cleveland. Sobrat Joseph Markely je tajnik društva št. 27 JSKJ v Meadow Landsu in isto društvo zastopal kot delegat na 14. redni konvenciji v Indianapolisu.

Iz svetovne razstave v Chicagu je prišla na obisk v Cleveland Mrs. Mary Keržišnik iz Buffalo Springsa, Wyo., predsednica tamkajšnega ženskega društva št. 134 JSKJ in lastnica Pilot Butte hotela. Njen pred leti umrli soprog Maks Keržišnik je bil predsednik nadzornega odbora JSKJ, njen svak Joseph Pishler pa dolgoletni tajnik naše Jednote. Mrs. Keržišnik, ki je prvič v Clevelandu, uživa pri tej priliki obiska večje število svojih znancev in ožjih rojakov v Clevelandu in okolici. Začasno se je nastanila pri družini slikarja H. G. Peruška.

♣

Za mestne primarne volitve v Clevelandu, O., ki se bodo vršile 3. oktobra, vlada med Slovenci veliko zanimanje. Za mestne odbornike (councilmen) kandidirajo sledeči Slovenci: William Vidmar, William Kenick, Frank Mervar, Joseph Grizman, John Novak in Louis Zorko v 23. wardi; Anton Vesovec, John Fabec in Frank Barbič v 32. wardi. Za mestnega sodnika kandidira sedanji sodnik Frank Lausche, za predsednika mestnega sodišča pa bivši slovenski councilman John Athelich.

Za županskо mesto je sedem kandidatov, od katerih se zdi, da so najmočnejši: kongresman Martin L. Sweeney, bivši governer Harry L. Davis in sedanji župan Ray T. Miller; dalje so kandidati Ford, Wheelock, Dittrick in Hubbell.

Po novem mestnem čarterju bosta pri rednih volitvah 7. novembra prišla v poštev za vsak urad le tista dva kandidata, ki bosta pri primarnih volitvah

(Dalje na 2. strani)

RAZNO IZ AMERIKE IN INOZEMSTVA

HUD POTRES je zadel osrednji del Italije dne 26. septembra. Koliko ljudi je bilo v katastrofi ubitih in kolika je materialna škoda, v prvih poročilih ni označeno.

Potres je segel tudi preko Jadrana v Jugoslavijo. Kako močni so bili potresni sunki tamkaj in koliko škode so povzročili, prva poročila ne povedo. Poroča se o hudih deževnih nalivih v Sloveniji, ki so divjali pred in po potresu, in je baje v poplavah izgubilo življenje več ljudi.

SILNO RAZDEJANJE je povzročil tropski hurikan dne 25. septembra v važnem mehiškem pristanišču Tampico v severnem delu Mehike. Po prvih vesteh je bilo v tej katastrofi ubitih in ranjenih do pet tisoč oseb.

PREDSEDNIK ROOSEVELT je ukazal, da se iz sklada za pomoč kmetijstvu potroši 75 milijonov dolarjev, s katero vsoto se naj nakupi govedine, svinjine, perutnine, mlečnih produktov in bombažnih izdelkov ter naj se to izroči državnim odpomočnim komisijam za razdelitev med potrebne brezposelne. To naj bo dodatna pomoč k podpori, ki jo potrebne družine dobivajo. Vse omenjene predmete naj se nakupi po obstoječih tržnih cenah. Na ta način hoče predsednik pomagati farmerjem, da lažje spravijo v denar svoje produkte, obenem pa pomagati potrebnim brezposelnim z dodatno podporo v blagu.

ZEDINJENE DRŽAVE bodo kmalu priznale Sovjetsko Rusijo, kot se poroča iz precej zanesljivih virov. Baje se bo to izvršilo še pred 1. novembrom. V novi petletki namerava Rusija zgraditi 18,750 milj novih železniških prog, zakar bo potrebovala 7,000 lokomotiv, 2,000 električnih in 1,000 parnih železniških strojev, 260,000 tovornih vozov, 50,000 potniških vozov in 5,700,000 ton jeklenih tračnic. Velik del teh naročil bo odpadel na ameriško industrijo, ako Zedinjene države priznajo Rusijo, ker v Rusiji cenijo ameriško blago.

POGAJANJA za omejitev oboroževanja, ki se vrše med Zedinjenimi državami, Anglijo in Francijo, baje obetajo nekoliko uspehov. Po sedanjem načrtu naj bi se sestavila mednarodna komisija, ki bi imela pravico nadzorovati oboroževanje vseh držav, katere podpišejo pogodbo za omejitev oboroževanja. Po preteku treh ali štirih let, če bi se izkazalo, da se vse prizadete države držijo pogodbe, bi se napadalno orožje vseh držav znižalo do natančno določene mere.

PRAVILNIK premogarske industrije za premogova polja v Pennsylvaniji, Ohio, severni in južni del West Virginije, Maryland, Virginije, vzhodni del Kentuckyja in severni del države Tennessee je bil od operatorjev in zastopnikov unije podpisan in predložen predsedniku Rooseveltu v odobritev. Ta pravilnik, ki se nanaša na 314,000 premogarjev, določa plače, varnostne odredbe, reševanje sporov, priznanje unije in teht-

(Dalje na 2. strani)

POSREDOVALNICE DELA

Zvezni Employment Service je naznanil imenovanje državnih ravnateljev v vsaki državi za takozvani National Re-employment Service. To je začasna organizacija, katere svrha je oddajanje dela onim, ki so zaprosili za delo pri javnih gradnjah, ki se zgradijo s pomočjo federalnih skladov. Po zakonu za javne gradnje (National Industrial Recovery Act) se sme pod vodstvom predsednika potrošiti $3,300,000,000 za take javne gradnje. Od te vsote je $400,000,000 namenjenih za gradnjo cest.

Delavci za javne gradnje v dotičnem kraju se najprej izberejo iz liste sposobnih delavcev, predložene od krajevnih posredovalnic dela, označenih v to svrho od federalne posredovalnice dela. Ta posredovalnica, sedaj reorganizirana vsled zakona, ki ga je kongres sprejel, ima dolžnost razviti narodni sistem posredovalnic dela potom koordinacije obstoječih posredovalnic.

Večja mesta imajo svoje lastne posredovalnice. Zakon določa ustanovitev federalne posredovalnice v vsaki državi. Sicer ni bila še izdana lista onih posredovalnic dela, ki bodo upravičene najemati delavce za javne gradnje, vendarle je prav verjetno, da vsaka državna ali mestna posredovalnica dela je primeren urad, kjer se naj delavci priglasijo za delo na javnih gradnjah. Delavec se sme registrirati le pri posredovalnici dela, kjer on stanuje. Javna posredovalnica ne zaračuna nikakih pristojbin. Ta registracija pa velja le za javne gradnje, ki se izvršujejo v dotičnem kraju.

Visoko izurjeni delavci ali organizirani delavci se ne morejo registrirati pri krajevni posredovalnici, kajti oni bodo najeti potom priznanih delavskih organizacij, kakor je to običajno. Ako pa lokalna unija ne pošlje delavca tekom 48 ur, potem se tak delavec izbere potom lokalne posredovalnice dela.

Uprava javnih gradenj hoče primerno razdeliti prilike za delo med kvalificiranimi delavci, ki so nezaposleni, rajši kot da bi dajala delo onim, ki hočejo le spremeniti sedanje zaposlenje. Nezaposleni delavci vživajo prednost v sledeči stopnji: Najprej prihajajo bivši vojaki z družino, (2.) potem delavci, ki so državljani ali imajo vsaj prvi papir in stanujejo v istem kraju, kjer se javna gradnja vrši, in (3.) državljani in deklarantje, ki stanujejo v isti državi. Ta prednost velja, dokler je takih delavcev na razpolago in ako so sposobni za dotično vrsto dela.

Za javne gradnje je predpisan teden 34 delovnih ur, vkolikor je to mogoče in praktično, za vse kontrakte. Ako delo zastane vsled slabega vremena ali drugih neizogibnih vzrokov, se zgubljeni čas sme nadomestiti v sledečih tednih istega meseca. Ako se delo mora vršiti daleč od naselbin in je treba vtaboriti delavce, maksimalni čas sme znašati 8 ur na dan in 40 ur na teden.

Minimalne mezde upoštevajo življenjske prilike v raznih pokrajinah in so bile že ustanovljene za vse projekte javnih gradenj. V severni zoni, ki vsebuje New England, kakor tudi vzhodne in nekatere srednje-zapadne države, je najmanjša

(Dalje na 2. strani)

TIPIČNO AMERIŠKO

Američani so na glasu, da radi pretiravajo. To je v marsikaterem oziru resnica, istotako pa je tudi resnica, da Američani podvzamejo in izvedejo marsikaj, kar se je do takrat smatralo za nemogoče. Marsikateri izum ali dovršen fakt smatrajo Evropejci za navadno "ameriško raco" ali potegavščino. Še ni dolgo, ko je nek starokrajski list omenjal, da v Ameriki cele hiše prestavljajo z enega prostora na drugega ali prevažajo na večje daljave, toda pristavil je, da so to pač le male lesene hišice.

Mnogi v tej deželi bivajoči Slovenci pa vedo iz lastnih opazovanj, da je "mufanje" lesenih hiš nekaj povsem običajnega in prilično lahkega. Saj so ponekod cele naselbine prestavili v drug kraj. Marsikatera premogarska naselbina našega srednjega zapada se je "korporativno" preselila, ko so bile premogove plasti na starem prostoru izčrpane in je premogarska družba začela obratovati drugje.

V večjih mestih pa seveda čestokrat vidimo tudi, kako večnadstropne zidane hiše prestavljajo z enega prostora na drugega. Take hiše prestavljajo včasi le za nekaj čevljev, včasi pa tudi za nekaj stavbišč ali celo blokov.

V mestu Toledo, Ohio, so nedavno "premufali" cel blok, vsebujoč 14 zidanih trgovskih poslopij, 15 čevljev nazaj od ceste. Delo premestitve je trajalo samo 12 ur. Seveda je bilo za to treba več tednov pripravljalnega dela. Treba je bilo nova stavbišča izkopati in zgraditi temelje, napraviti cementni tlak, položiti mnogo železnih tračnic, nakar se je začela vožnja na 1700 jeklenih valjcih. Šestnajst ogromnih "jackov" je potiskalo poslopja nazaj palec za palcem, dokler niso bila natančno na določenih mestih. Trgovci in obrtniki so v selečih se poslopjih nemoteno opravljali svoja dela, kajti selitev se je vršila gladko in skoro brez vsakih stresljajev.

Tipično ameriška dogodbica, seveda manj resnega značaja, se je nedavno završila v državi Colorado, kjer je governer imenoval Mr. McCartyja za oficijelnega državnega lažnjivca. V Burlingtonu, Wisconsin, se že nekaj let nahaja "klub lažnjivcev," kateremu morejo pripadati le tisti, ki si znajo izmisliti najbolj nemogoče "storije" in jih seveda tudi na lep in zanimiv način povedati ali zapisati. Mr. McCarty iz Colorada je bil od omenjenega kluba imenovan za "prvaka ameriških lažnjivcev." Governer Colorada je nato McCartyja imenoval za oficijelnega državnega lažnjivca in mu določil plačo enega dolarja na leto, katero je obljubil plačati iz lastnega žepa.

Governer je pri tej priliki omenil, da se mu zdi, da je vse preveč laganja v državni legislaturi. V bodoče naj bi državni postavodajalci govorili vedno le resnico, laže pa naj za vse oficijelni državni lažnjivec Mr. McCarty.

Navedena dogodbica dokazuje, da Američani tudi v težkih časih splošne depresije niso izgubili smisla za šalo in humor.

———o———

Jugoslovanska Kat. Jednota, ki je dobra za vas, je dobra tudi za vaše prijatelje.

AMERIŠKI DATELJNI

Dateljne rodi palma, znanstveno imenovana Phoenix dactlifera. Njena prvotna domovina je dolina ob Evfratu in v Egiptu. V Ameriki je prav tako priseljenka, kot so vsi beli prebivalci te dežele. Priselila se je šele v tekočem stoletju, torej je še precej "zelena."

Zgodovina dateljnove palme je zanimiva. Dateljni so bili že pred tisoči let cenjeno sadje v okolici Rdečega morja, v Veliki puščavi in ob Perzijskem zalivu. To sadje je nele okusno, ampak tudi zelo bogato na sladkorju ter proteinskih in rudninskih snoveh; po hranilni vrednosti se lahko meri s pšenico, jagnjetino ali govedino.

Dateljne so našli v žarah v grobnicah davnih egiptovskih kraljev in v bibliji je zapisano, da je bilo Judom prepovedano sekati dateljnova drevesa.

Glavni pridelek dateljnove palme so seveda dateljni, toda tudi mlado listje in nerazvito cvetje je užitno. Drevesni sok dateljnove palme je okusna pijača in iz istega se more izdelovati tudi sladkor. Iz zdrobljenega semena se pridobiva olje. Iz vej in listja se izdelujejo košare, pahljače itd.

Dateljnova palma je lepo drevo, ki doseže večkrat do sto čevljev višine. Veje, ki predstavljajo obenem listje, dosežejo dolgost 8 ali 10 čevljev. Listje je nekoliko bodičasto, kot je običajno skoro pri vseh puščavskih rastlinah. Izmed vej poženejo stebla, ki nastavijo cvetje in sad v velikih grozdih ali košuljah.

Okoli leta 1900 je naš zvezni poljedelski department prišel na idejo, da bi se morda to plemenito drevo daljnega Orienta obneslo tudi v poltropskih krajih našega jugozapada. To daljšem raziskavanju glede zemlje in podnebja, so bile urejene poskuševalne postaje v sedanji Imperial dolini Californije in še v nekaterih drugih krajih našega suhega in vročega jugozapada. Seveda je bilo prej poskrbljeno tudi za irigacijo, ker tudi palme, dasi prenesejo mnogo vročine in suše, ne morejo uspevati brez vode.

Leta 1913 je poljedelski department importiral iz raznih puščavskih krajev Starega sveta 10,000 izrastkev ali sadik dateljnovih palm. Dateljnove palme se najlažje razmnožujejo z izrastki, ki poganjajo ob glavnem deblu iz korenin. Naročenih je bilo 40 različnih podvrst dateljnove palme ,da poskusne postaje pronajdejo, katera podvrsta bi v svoji novi domovini bolje uspevala.

Sadike dateljnove palme so najprej potovale na hrbtih kamel iz puščavskih krajev do morskega pristanišča. Sledila je dolga morska vožnja, nato vožnja po železnici in od železniških postaj so jih trucki razvozili na določena mesta. Petdeset procentov sadik se je prijelo in so kmalu tvorile lep, 15 akrov obsegajoč palmov gaj. Importirani so bili še nadaljni tisoči sadik in dodane so bile sadike, vzgojene iz semena na poskuševalnih postajah. Danes je v naših jugozapadnih krajih 600 akrov dateljnovih palm, ki že rodijo. Drevesa začnejo roditi, ko so šest do osem let stara, in ko dorastejo, obrodijo 200 do 400 funtov dateljnov na leto. Poskušnje so pokazale, da se v Ameriki najbolj obnesejo dateljneve palme, kakršne gojijo v Algiru. Največji ameriški nasad dateljnovih palm je v Coachella dolini.

(Dalje na 2. strani)

ODMEVI IZ RODNIH KRAJEV

Banovinski svet v Ljubljani je na svojem nedavnem zasedanju v načelu sprejel uredbo za obvezno zavarovanje zoper točo za vse ozemlje dravske banovine. Za izvedbo zavarovanja se osnuje "Kmetijska zavarovalnica za dravsko banovino" s sedežem v Ljubljani. O pravilniku se bo razpravljalo na prihodnjem zasedanju banovinskega sveta, ker za letos zadeva ni nujna in se bodo lahko do prihodnjega leta proučili vsi nasveti.

Hmeljska kupčija v Savinjski dolini je letos ugodna. Hmelj ima boljšo ceno kot zadnja leta. Cena hmelja se ravna po kakovosti in le slabše vrste blago se prodaja pod 80 dinarjev kilogram. Blago srednje kakovosti se plačuje okrog 84 dinarjev, boljše pa do 90 in celo 95 dinarjev. Nekaj izredno lepega hmelja v braslovški občini je bilo prodano celo po 100 dinarjev kilogram. Po vrsti slabih let si bodo letos savinjski hmeljarji zopet nekoliko opomogli. Na cene hmelja je ugodno vplivalo legaliziranje piva v Zedinjenih državah.

Ljubljana ima sedaj direktno letalsko zvezo s Šušakom na Jadranu. Letalo preleti črto med Ljubljano in Šušakom v 30 minutah. Vlak potrebuje za isto razdaljo 12 ur.

V bolgarski zunanji politiki se kažejo razveseljivi znaki preokreta v smeri zbližanja z Jugoslavijo. Krog pristašev sporazuma z Jugoslavijo postaja vedno večji. Deloma se to spravlja v zvezo s posetom bivšega francoskega ministrskega predsedsednika Herriota v Sofiji in s posetom bolgarskega kralja Borisa v Londonu in Parizu. Na potu na kongres slovanskih pravnikov v Bratislavo se je nedavno ustavila v Beogradu skupina bolgarskih pravnikov, katero so jugoslovanski pravniki nad vse svečano in gostoljubno sprejeli. Bolgarski pravniki so naglašali, da smatrajo za svojo dolžnost delat na to, da se odstranijo vsi nesporazumi in se uresniči želja vseh pravih bolgarskih rodoljubov, da pride do bratskega sporazuma med Bolgarijo in Jugoslavijo.

Izvirek nafte pri Ludbregu. Med Koprivnico in Ludbregom, v vznožu Kalnika so odkrili te dni izvirek nafte, ki je v selu Ribnjaku že delj časa silil na dan. Koncesija za izkoriščanje je bila podeljena Tomi Grabušniku iz Ludbrega za dobo 20 let.

Zmaga v drobni pisavi. Te dni so ljubljanski listi objavili, da je Ljubljana prekosila Maribor v drobni pisavi in sicer je prekosil g. Karel Lauter, lastnik kozmetičnega laboratorija v Ljubljani g. Dolinška iz Maribora s tem, da je spravil na navadno dopisnico 3,000 črk več ko g. Dolinšek. Kakor je znano, pa je g. Dolinšek potolkel zadnjič rekord Mariborčanke gdč. Elice Bošnjakove, knjigovodinje pri tvrdki "Bernhard" v Mariboru. Gdč. Bošnjakova se je z vnemo lotila nove dopisnice in je porazila oba rekorderja, ljubljanskega in mariborskega. Na navadno dopisnico je napisala brez naočnikov

(Dalje na 2. strani)

VSAK PO SVOJE

Za velikonoč smo dobili pivo in vino, Miklavž pa nam bo prinesel še kaj močnejšega. Tako vsaj prerokujejo vsi, ki so za odpravo federalne prohibicijske postave. Suhaška fronta je v stanju strahovitega razpada. Že 31 držav se je izreklo za odpravo 18. amendmenta in samo pet jih je še treba, da bo konec ene največjih hinavščin te dežele. Po vseh znakih soditi bo to izvršeno 6. decembra. Ni čuda, če se veselijo letošnjega Miklavža otroci in odrasli.

*

Kakor hitro so nastopili hladnejši jesenski dnevi, smo dobili poročilo, da bo letos premog pri toni za dva dolarja dražji kot je bil lani. Že to samo poročilo je marsikaterega hišnega gospodarja segrelo.

*

Predsedniki na Cubi se tako hitro menjajo, da morejo slediti tozadevnim poročilom le dnevni listi. Tedniki ostajajo daleč zadaj.

*

Eden bivših predsednikov Cube, tiran Machado, ki je v prvi polovici avgusta pobegnil na Bahamsko otočje in pozneje v Florido, se zdaj skriva v Canadi. Njegovo bivališče neprestano straži cela četa plačanih detektivov. Iz največjih diktatorjev postanejo največji bojazljivci.

*

Cuba je idealno zabavišče. Komaj nekaj nad tri milijone prebivalcev ima in samo 12 tisoč vojakov, pa si vsak teden privošči po eno svežo revolucijo, včasi pa še po dve.

*

Neki sodnik v Detroitu je izjavil, da bi bile tamkajšne banke čisto all right, če bi jim bila hotela rekonstrukcijska finančna korporacija dati denar. Za tako izjavo ni treba posebno globoke učenosti. Vse banke, ki so zaprte ali zmrznjene, bi bile all right, če bi jih bila omenjena korporacija založila z denarjem. Ker pa jim rekonstrukcijska finančna korporacija ni hotela dati denarja, je morala pač imeti vzroke za to. In najbolj preprost človek lahko ugane te vzroke.

*

Mnogi državniki in človekoljubi si belijo glave, kako preprečiti vojne v bodočnosti. Pa je stvar vendar čisto enostavna. Vsaka država naj sprejme postavo, da morajo državljani stroške vojne v gotovini v naprej plačati, pa bo konec vsake vojne, predno se bo pričela.

*

Profesor W. A. Conrad sodi, da je polet na luno z raketo mogoč in da bi tak izlet ne stal več kot 100 milijonov dolarjev. Če bi jaz imel sto milijonov, bi si vedel izbrati za cilj potovanja kak lepši kraj.

*

Francozom se mora priznati, da so junaki. V nekem listu sem čital, da se je nad 20,000 francoskih vojakov, ki so ostali za stražo na fronti po sklenjenem premirju, poročilo z Nemkami. Ni jim bilo dovolj štiri leta vojne!

*

Prijatelj Cahej meni, da bi bilo na kakšnem slavnostnem banketu umestno ponuditi navzočim modernim damam jabolka kot poslastico. V bibliji je namreč zapisano, da so se naši pramateri Evi oči odprle,

(Dalje na 2. strani)

"Nova Doba"

GLASILO JUGOSLOVANSKE KATOLIŠKE JEDNOTE

Lastnina Jugoslovanske Katoliške Jednote.

IZHAJA VSAKO SREDO

Cene oglasov po dogovoru.

Naročnina za člane 72c letno; za nečlana $1.50; za inozemstvo $2.

OFFICIAL ORGAN
of the
SOUTH SLAVONIC CATHOLIC UNION, Inc., Ely, Minn.

Owned and Published by the South Slavonic Catholic Union, Inc.

ISSUED EVERY WEDNESDAY

Subscription for members $.72 per year; non-members $1.50

Advertising rates on agreement

Naslov za vse, kar se tiče lista:
NOVA DOBA, 6117 St. Clair Ave. Cleveland, O.

VOL. IX. NO. 38

Bogastvo jeseni

Pomlad je doba obljub in radostnega pričakovanja, jesen pa predstavlja bogastvo izpolnjenih nad. Res je, da smatramo pomlad za najlepši letni čas, toda kdor se z dovzetnimi očmi in srcem zazre v zgodnjejesensko naravo, ko se ista koplje v mehkem, božajočem sončnem siju, lahko upravičeno podvomi, če je splošna ljudska sodba pravilna.

Gozdi so še sočno zeleni, le tu in tam rahlo poškropljeni z lahkim rdečilom ali bledim zlatom prezgodaj zorečega listja. Po poljih valovi temnozelena koruza ali jih pokrivajo drugi sadeži pozne sezone, nekateri v najbujnejši rasti, drugi v prvih stopnjah zdravega dozorevanja. Zlate hruške, zarudela jabolka, žametnolične breskve in kot nebo višnjeve slive se smejejo izmed temnega zelenja in zapeljivo vabijo mimoidoče v poset in gostijo. In tam, kjer uspeva vinska trta, je jesenska lepota naravnost prekipevajoča. Kot dolgi zeleni venci se razprostirajo sočne brajde preko polj in gričev, izmed zelenja pa se kot zlate, rdeče ali višnjeve rože nasmihajo sladkega soka polni grozdi. Pod večer pa se oglasijo črički s sladko-melanholično himno, s katero oznanjajo vsemu svetu, da vinska trta "res je kraljica zlatih cvetlic ,sok njen družica vseh veselic," kot poje narodna pesem.

Vse leto dela narava, da more v jeseni pokazati toliko bogastva. Glavno delo je bilo njeno; farmerji, sadjarji, vrtnarji in vinogradniki so bili le njeni pomočniki. Čim bolj inteligentno in harmonično je bilo skupno delo; tem lepši so uspehi. Človeška inteligenca se izraža v tem, da zna izrabljati sile in moči narave in ji pomagati v tistih njenih aktivnostih, ki so njemu koristne.

Človek, ki je misleče bitje, se zaveda, da narava ne razsiplje svojih bogastev v vsakem letnem času, ali vsaj ne v taki obilici, da bi lahko od njih živel od rok do ust, kot pravimo. Zaveda se, da kadar so darovi narave obilni, jih je treba nekaj spraviti in prihraniti za čase, ko bodo ti darovi redki ali pa njemu iz enega ali drugega vzroka nedosežni. Ta zavest pa mu je vcepila skrb za prihodnjost, katera se je prenesla tudi na življenjske razmere modernega človeka, ki v mnogih slučajih ni v direktni zvezi z naravo in ne prejema sredstev za svojo eksistenco direktno iz njenih rok.

Iz tega razumevanja življenjskih prilik smo zgradili razne gospodarske ustanove, med njimi tudi naše podporne organizacije. Te organizacije so se rodile iz skrbi za negotovo prihodnjost. Vsi se zavedamo, da ne moremo vedno ostati mladi in močni in da so prilike prihrankov za čas bolezni ali onemoglosti omejene. Ljudje, katerim usoda nakloni zdravje in dolgo življenje, s primerno porcijo sreče, si pač, če so pametni ,lahko nekaj prihranijo za slučaj bolezni in potrebe. Mnogim pa usoda prekriža račune in jih obišče z boleznijo in nesrečo prej, kot so mogli resno računati na kake znatne prihranke. Za take slučaje so naše podporne organizacije največje važnosti. Mal prihranek v organizaciji, vplačan v obliki asesmentov, pomeni za marsikoga veliko pomoč v dolgi bolezni ali nenadni poškodbi in v mnogih slučajih najbolj nujno pomoč za njegove drage. Tisti, katerim usoda nakloni dobro zdravje in dolgo življenje, pač več vplačajo, kot bodo prejeli oni sami ali njihovi dediči, toda kdo bi ne hotel biti med temi srečneži! Mnogo je vredna že sama zavest, da nam je zagotovljena pomoč za slučaj nesreče in veliko zadoščenja je tudi v zavesti, da so naši prihranki pomagali našim manj srečnim bratom in sestram.

Na našem jugozapadu je mnogo najlepših polj, sadovnjakov in vinogradov v krajih, kjer so bile še pred par desetletji suhe in prazne puščave. Te čudeže je izvršila človeška pridnost in inteligenca z umetno napeljavo vode, saditvijo pravih semen in sadik in primernim obdelovanjem. Brez tega začetnega in nadaljevalnega dela bi bile na istih mestih še vedno puščave. In ako bi naši pionirji ne bili poklicali v življenje J. S. K. Jednote in če bi njihovi nasledniki ne bili inteligentno nadaljevali započetega dela, bi bila na njenem mestu še danes puščava.

Bratje in sestre, ne pozabimo nikdar, da je naša dolžnost od naših prednikov započeto delo vzorno in lojalno nadaljevati, polniti vrzeli, ki se pojavljajo v naših vrstah, in izpopolnjevati sistem organizacije po naših zmožnostih in časovnih zahtevah. Prej ali slej bo za nas vse prišla jesen, ko bomo potrebovali sadežev našega dela. Skrbimo, da bo zakladnica naše organizacije tako bogata, kot je bogata sadežev jesenska narava, ki nas obdaja.

—o—

Če bi se nekateri ljudje za svoje lastne zadeve tolko brigali kot se brigajo za druge, bili bi izborni gospodarji.

* * *

Dokler nam naša zavest pravi, da se ravnamo po zakonih narave in po obče priznanih pojmih človekoljubja, dostojnosti in poštenosti, nam je lahko čisto vse eno, "kaj bodo ljudje rekli."

VSAK PO SVOJE

(Nadaljevanje s prve strani)

ko je ugriznila jabolko, in je spoznala, da je naga.

*

V clevelandskem stadionu se bo v kratkem vršil oficijelni kontest "klicanja prešičev." Neoficijelni kontest pa se vrši že nekaj tednov v kampanji za primarne volitve.

*

Za primarne volitve 3. oktobra imamo Slovenci v Clevelandu kar zvrhan ducat kandidatov za councilmanske in druge urade. Korajže in ambicij nam torej ne manjka, o uspehih bomo pa pozneje govorili.

*

Vsekakor pa je politična atmosfera v Clevelandu silno napeta, zato ni čudno, če pokajo gromske strele in padajo smrdljive bombe.

*

Tudi najslabša stvar na svetu ima kakšno dobro stran. V poslopju, v katerem se nahaja tudi uredništvo Nove Dobe, je pretekli teden eksplodirala smrdljiva bomba. Ni bila namenjena Novi Dobi in je svoj smrdljivi konec storila v prostorih nekega drugega lista, toda njeni hudobni duhovi so se hitro razpasli po vsem poslopju. Mene je istočasno k sreči za nos držal trdovraten nahod, ki sem ga prinesel za spomin s svetovne razstave v Chicagu, in z njegovo pomočjo sem brez prevelikih težav opravljal svoje delo v uredništvu. Tako, vidite, včasi tudi nahod prav pride.

*

Ob ponedeljkih in torkih sem vedno najbolj zaposlen, zato mi ni nič kaj ljubo, če me posetniki mudijo s predolgimi obiski. Pretekli teden pa sem imel v tem oziru srečo. Vsak posetnik je komaj utegnil povedati po kaj je prišel, nakar je začel gledati s ta-belim, si zatisnil z robcem nos in zdrdral po stopnicah na sveži zrak, brez bratskih pozdravov in drugih ceremonij. Mene pa je čuval vsega zlega osovraženi nahod, kot zmaj s sedmimi glavami. Ej, tudi nahod je včasi dober!

*

Svoječasno sem omenil, da ima vsako mesto svoj duh. K temu zdaj dostavim, da dobi lahko svoj duh tudi vsako poslopje v mestu. Tudi naše uredništvo ga ima zdaj, dasi ne po lastnih zaslugah ali po določbah pravil. In bojim se, da se bo kar ustavil in utaboril čez jesen in zimo.

Pa je tudi v tem nekaj dobrega, namreč za orientacijo tistih, ki slabo vidijo ali ki ne vedo natančnega naslova. Prijatelj Cahej mi je rekel, da si upa zdaj na dolgi St. Clair cesti najti naše uredništvo tudi z zavezanimi očmi: kar za nosom da mu je treba iti!

A. J. T.

—o—

RAZNO IZ AMERIKE IN INOZEMSTVA

(Nadaljevanje iz 1. strani)

ničarje, ki jih izberejo delavci sami, prepoveduje zaposlenje pod 17 let starih mladeničev v rovih in obenem prepoveduje izprtja in stavke. Vsi spori med delodajalci in delavci se naj rešujejo potom razsodišč, v katerih sta obe stranki enako zastopani.

ZAPOSLEVANJE jetnikov pri različnih potjetjih bo skušal odpraviti nov tozadevni pravilnik s tem, da bodo morali podjetniki plačevati za delo jetnikov prav toliko, kot znašajo običajne delavske plače v dotičnih krajih. Dosedaj so v raznih državah podjetniki najemali za razna dela jetnike, ker so bili mnogo cenejši kot drugi delavci. To je bilo seveda v korist podjetnikom, toda v veliko škodo delavcem. Večina držav je pravilnik, tikajoč se jetniškega dela, že sprejela.

POŠTNI LETALEC Hal J. Neff iz Clevelanda, ki je v jutru 16. septembra padel v močvirnato goščavo blizu mesta Jackson, Mich., ter je bil najden šele 18. septembra po treh šolarjih, je dne 22. septembra poškodbam podlegel.

DIREKTNE INFLACIJE za enkrat ne bo, dasi jo mnogi kongresniki zahtevajo in dasi je zadnje zasedanje kongresa dalo predsedniku pravico, da se posluži drastične denarne inflacije, če bi jo smatral za umestno. Predsednik bi imel pravico izdati toliko novega papirnatega denarja, da bi se nakupna moč dolarja znižala za 50 procentov. Vsekakor smatra predsednik Roosevelt direktno denarno inflacijo za nevarno in bo skušal omejeno inflacijo izvesti potom razširjenja kredita, ki naj otaja znaten del "zmrznjene" imovine razni bančnih institucij.

TUDI AVSTRIJA je končno dobila diktatorja v osebi kancelerja Engelberta Dollfussa. Diktator je prevzel povejstvo vojaštva in policije in je preuredil svoj kabinet, v katerem je obdržal večino ministrskih portfeljev sam. Diktatura v Avstriji bo baje sličila oni v Italiji.

KITAJSKA VLADA se bavi z načrti zgradbe dva tisoč milj dolge železniške proge, ki bo zvezala mnoge dele prostrane dežele s Pacifikom. Potom kratke zveze iz ruskega Turkestana se bo te železniške proge lahko posluževala tudi Rusija, katere prekosibirska železnica je potom japonske vazalne države Mančuko ogrožena in strategično brez vrednosti.

NOVI PREDSEDNIK Cube, Grau San Martin ima polne roke dela z ustaškim gibanjem, ki se pojavlja v različnih delih dežele. Ameriške vojne ladje so še vedno zasidrane v cubanskih vodah, toda do intervencije najbrž ne bo prišlo, ker je predsednik Roosevelt temu odločno nasproten. Senator Borah, član senatnega odseka za zunanje zadeve, je podal javno izjavo, da naj se v skrajni nevarnosti na Cubi živeči ameriški državljani ukrcajo na ameriške vojne ladje in podajo domov. Cuba pa naj sama reši svoje notranje zadeve in si postavi vlado, kakršno hoče. Za morebitno škodo, napravljeno na ameriški lastnini na Cubi, se lahko pozneje zahteva denarno odškodnino. Zdi se, da je v tem oziru predsednik Roosevelt sličnih nazorov kot senator Borah.

PRINC OTO, ali Franc Jožef Oto, najstarejši sin zadnjega avstrijskega cesarja, ki biva v svojo materjo, bivšo cesarico Zito, v Belgiji, smatra sedanji čas za zelo primeren, da se prikoplje do avstrijskega prestola. V Avstriji je na površju zdaj monarhiji naklonjena diktatura. Princ je poslal županom treh avstrijskih mest pisma, v katerih poudarja svoje pravice do avstrijskega prestola in izraža nado, da se vrne na prostor svojih prednikov in reši deželo iz kočljivega položaja, v katerem se zdaj nahaja. Princ Oto bo 20. novembra t. l. dopolnil 21. leto.

—o—

SKUPNA VESELICA

V Greensburgu, Pa., priredé dne 30. septembra skupno veselico štiri bratska podporna društva, namreč društvo št. 77 J. S. K. Jednote, št. 223 SNPJ, št. 125 SSPZ in št. 345 HBZ. Čisti dobiček veselice je namenjen društvenim blagajnam. Vstopnina za moške je 35, za ženske 25 centov. Veselica se začne ob dveh popoldne in bo trajala do polnoči.

—o—

CIVILIZIRANE OVCE

Na državnem kolegiju v South Dakoti gojijo ovce, ki nimajo volne na "obrazih" in na nogah, pa tudi repov nimajo.

DRUŠTVENE IN DRUGE SLOVENSKE VESTI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

dobila največ glasov, brez ozira na to, če pripadata različnima strankama ali pa oba isti stranki.

*

Umrl je nagle smrti za srčno hibo rojak John Smoltz v Chisholmu, Minn., star 43 let, član društva št. 30 JSKJ. V Ameriki je bival 27 let. V Minnesoti zapušča soprogo, dva sina in dve hčeri, katerih ena je učiteljica v St. Cloudu, Minn., dva brata v Clevelandu, O., enega brata v Canadi, v rojstnem kraju v vasi Breg pri Ribnici na Dolenjskem pa mater, enega brata in dve sestri.

V Frontenacu, Kans., je bil dne 6. septembra pokopan rojak John Godina, star 72 let, član društva št. 152 JSKJ v Ringo, Kans. Doma je bil nekje od Logatca v Sloveniji.

V Kitzville-u, Minn., je umrla rojakinja Mary Musec, stara 42 let, članica društva št. 112 JSKJ. Zadela jo je kap. Pokojnica je bila rojena v vasi Zagorica pri Dobrem polju v Sloveniji. Njeno dekliško ime je bilo Erčul in pri hiši se je reklo pri Silevih. V Ameriki je bivala 24 let. V Kitzvilleu zapušča soproga, sedem otrok v starosti od 9 do 22 let, v mestu Milwaukee, Wis., enega brata, v starem kraju pa dva brata, dve sestri in 82 let starega očeta. Njen soprog Ignatz Musec, ki se ukvarja z grocerijo in mesnico v Kitzvilleu, je na 14. redni konvenciji v Indianapolisu zastopal kot delegat društvi št. 112 in št. 117.

—o—

POSREDOVALNICE DELA

(Nadaljevanje s prve strani)

mezda za izurjene delavce določena na $1.20 na uro in za neizurjene na 50 centov. V centralni zoni, vsebujoči trinajst držav, je minimalna mezda določena na $1.10 oziroma 45 centov. V južni zoni pa na $1 oziroma 40 centov; ta minimalna mezda ostane v veljavi za 12 mesecev, tako da se mora zvišati, ako do tedaj cene zrastejo.

Prekršitve določb glede ur dela in minimalnih plač se kriminalno kaznujejo.

Do 20. avgusta je bilo že dovoljenih skoraj $1,200,000,000 za javne gradnje. Kasneje so bili odobreni razni drugi projekti. Prvi večji nefederalni projekt, ki je bil odobren, je zgradba velikega mostu (Triborough Bridge) v mestu New York. Vlada je za to gradnjo dala $7,000,000 in 37 milijonov kot posojilo. Povrh tega je vlada dovolila posojilo $37,500,000 za gradnjo tunela pod reko Hudson ob 38. cesti. Posojila se tudi dajejo za gradnjo modernih stanovanjskih hiš v velemestih. V raznih državah se bo potrošilo za vodna dela, kakor tudi za gradnjo javnih poslopij.

Pričakuje se, da se delo na odobrenih projektih kmalu začne. Kar se tiče gradnje cest, mora se vsaj 25 odstotkov sklada za cestne gradnje potrošiti v mestih samih. Večina javnih gradenj, za katera je delo takoj na razpolago, je sedaj na deželi, kjer se izvršuje obširen program cestnih gradenj. — FLIS.

—o—

AMERIŠKI DATELJNI

(Nadaljevanje iz 1. strani)

Zanimivo je, da imajo te palme takozvano žensko cvetje na enih drevesih, prašnično ali moško cvetje pa na drugih. Prašnična drevesa ne rodé sadu, potrebna pa so, da oprašijo ali oplodijo takozvana ženska drevesa, ki imajo cvetje, iz katerega se razvije sad. Cvetni grozdi, ki niso oprašeni, ne obrodijo sadu. Ob času cvetja torej sadjarji porežejo prašnične cvete moških dreves in jih pričvrstijo nad cvetne košulje ženskih dreves. Oprašenje potom vetra in žuželk ni dovolj zanesljivo. Na vsakem doraslem drevesu pustijo kak ducat košulj, da se razvijejo, druge pa odstranijo. Posamezna košulja dozorelih dateljnov tehta okrog 20 funtov. Različne vrste dateljnov zorijo od avgusta do novembra.

Ameriški sadjerejci skrbijo, da so dateljnove palme dobro oskrbovane in primerno zalivane, sadje pa obvarovano mrčesov ter sanitarno posušeno in spravljeno. Vsled tega so domači ameriški datlejni mnogo lepši in prinašajo znatno višje cene kot importirani. V Starem svetu se ne brigajo dosti za negovanje dreves in še manj za snažnost pri spravljanju in prevažanju sadja.

Dosedaj se še vedno 90 procentov dateljnov importira, ker ameriški pridelek znaša le kakih 10 procentov porabe. Ameriški nasadi dateljnovih palm pa se vsako leto širijo, ker prinašajo lepe dohodke. V nekaj desetletjih bo domač pridelek dateljnov za to deželo zadostoval. Nedavno se je mudil v Californiji sadjarski izvedenec egiptovske vlade, katerega naloga je bila, da preštudira ameriški sistem gojitve dateljnovih palm ter spravljanja in razpošiljanja dateljnov. Priznal je, da je ameriški sistem mnogo boljši od starokrajskega.

—o—

ODMEVI IZ RODNIH KRAJEV

(Nadaljevanje iz 1. strani)

ali povečevalnega stekla nič manj, kakor 6,762 besed z 29,519 črkami v 207 vrstah. S tem je potolkla zadnji rekord g. Lauterja "samo" za 10,169 črk, rekord g. Dolinška pa za 13,176 črk in svoj prvi rekord za 15,851 črk. Mnenja smo, da je s tem rekordom prav gotovo za vedno pokopana slava Ljubljane v drobnopisu, kakor tudi ponos g. Dolinška na njegovo spretnost. Rekord, ki ga je dosegla gdč. Bošnjakova, najbrž ne bo daleč od svetovnega rekorda, ki ga drži neki Japonec.

Obisk slavnih inozemskih arheologov. Mladi jugoslovanski arheološki vedi bo v teku septembra izkazana velika čast. Arheološka odkritja v Stobih, Trebeništu, Vinči, Starčevu, Pločniku in v drugih krajih že več let zanimajo ves arheološki svet in so jugoslovanski arheologi prišli že večkrat v kontakt s tujimi arheološkimi ekspedicijami. Tako na primer ... gleško v Vinči, z dansko v ... nu, z nemško pri Ohri... ameriško pa pri Starčevu. ... so znamenite najdbe v... toliko zanimanje, so arhe... mnogih držav tudi sklenile ... ob prvi priložnosti poseti... važnejša arheološka podro... Jugoslaviji. Ta izlet je se... organiziran in se ga bo u... žilo 40 znamenitih arheo... iz Anglije, Francije, Češ... vaške, Madžarske, Rom... Avstrije, Švice, Danske, ... rike in še iz nekaterih dr... držav. Ekskurzisti se bod... stali v Budimpešti, od kod... bodo z avtomobili odpelj... Osijek. Najprej si bodo ... dali arheološko področje ... Dunavu, potem bodo preko ... ograda krenili tudi v juž... bijo. Od jugoslovanske ... je že sestavljen odbor, ... sprejel in spremljal slave... ste. V tem odboru je tudi ... bljanski vseučiliški profes... dr. Balduin Saria.

Župan razkrinkan kot ... tatov in vlomilcev. Velika ... zacija za beranski okraj ... ski banovini je aretacija ... nega kmeta Janje Korača ... si Glavaci. V teh krajih je ... že dve leti na delu predr... tinska in vlomilska tolpa. ... je orožniki pri vsej svoji ... niso mogli izslediti. Ker ... v zadnjih dneh še v večji ... kakor prej vršili vlomi, so ... niki pomnožili svojo pozo... in so patruljirali vsako no... vaseh. Sredi noči so pri ... gospodarskem poslopju ... li na moža, ki je z največjo ... mo nekaj kopal. Ko so p... pili bližje, so videli, da ... sam Janja Korač, ki je bil ... ponovno izvoljen za žup... Ko so ga brez vsakega sum... čudeno vprašali, kaj dela, ... v hudi zadregi in je osorno ... govoril, da jih to nič ne b... Ker pa so videli, da zakop... neke zavoje, so si njegovo ... ogledali in našli v jami ra... vrstne predmete, ki so jih ... spoznali za tatinski plen. Ko... je priznal, da so vse to nakr... njegovi pomočniki in da je ... več tatinskega plena shran... ga doma. Pozneje so res ... v njegovih shrambah tak... plen, ki predstavlja večjo v... nost. Ker je Korač navedel ... svoje pomočnike pri predr... tatvinah, orožnikom se bo t... spraviti na varno predv... tolpe.

Jugoslovanska Katoliška Jednota v Ameriki
Ely, Minnesota

GLAVNI ODBOR

a) Izvrševalni odsek:
Predsednik: PAUL BARTEL, 225 N. Lewis Ave., Waukegan, Ill.
Prvi podpredsednik: MATT ANZELC, Box 12, Aurora, Minn.
Drugi podpredsednik: LOUIS M. KOLAR, 6011 Bonna Ave., Cleveland, O.
Tajnik: ANTON ZBAŠNIK, Ely, Minn.
Pomožni tajnik: LOUIS J. KOMPARE, Ely, Minn.
Blagajnik: LOUIS CHAMPA, Ely, Minn.
Vrhovni zdravnik: DR. F. J. ARCH, 618 Chestnut St., Pittsburgh, Pa.
Urednik-upravnik glasila: ANTON J. TERBOVEC, 6117 St. Clair Ave., Cleveland, O.

b) Nadzorni odsek:
Predsednik: JOHN KUMŠE, 1735 E. 33rd St., Lorain, O.
1. nadzornik: JANKO N. ROGELJ, 6207 Schade Ave., Cleveland, O.
2. nadzornik: JOHN BALKOVEC, 5400 Butler St., Pittsburgh, Pa.
3. nadzornik: FRANK E. VRANICHAR, 1812 N. Center St., Joliet, Ill.
4. nadzornik: JOSEPH MANTEL, Ely, Minn.

GLAVNI POROTNI ODBOR:
Predsednik: ANTON OKOLISH, 1078 Liberty Ave., Barberton, O.
1. porotnik: JOHN SCHUTTE, 4751 Baldwin Ct., Denver, Colo.
2. porotnik: VALENTIN OREHEK, 70 Union Ave., Brooklyn, N. Y.
3. porotnica: ROSE SVETICH, Ely, Minn.
4. porotnik: JOHN ŽIGMAN, Box 221, Strabane, Pa.

Jednotino uradno glasilo:
NOVA DOBA, 6117 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZDRUŽEVALNI ODBOR:
Tajnik: JANKO N. ROGELJ, 6207 Schade Ave., Cleveland, O.
1. odbornik: FRANK E. VRANICHAR, 1812 N. Center St., Joliet, Ill.
2. odbornik: MATT ANZELC, Box 12, Aurora, Minn.

Pravni svetovalec: WM. B. LAURICH, 1900 W. 22nd Pl., Chicago, Ill.

Vse stvari, tikajoče se uradnih zadev, naj se pošiljajo na glavnega tajnika, denarne pošiljatve pa na glavnega blagajnika. Vse pritožbe in prizive naj se pošlovi na predsednika porotnega odbora. Prošnje za sprejem novih članov, prošnje za zvišanje zavarovalnine in bolniška spričevala naj se pošiljajo na vrhovnega zdravnika.

Dopisi, društvena naznanila, oglasi, naročnina nečlanov in izpremembe naslovov naj se pošiljajo na naslov: Nova Doba, 6117 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Jugoslovanska Katoliška Jednota v Ameriki je najboljša jugoslovanska zavarovalnica v Zedinjenih državah in plačuje najliberalnejše podpore svojim članom. Jednota je zastopana skoro v vsaki večji slovenski naselbini v Ameriki, in kdor hoče postati njen član, naj se zglasi pri tajniku lokalnega društva ali pa piše na glavni urad. Novo društvo se lahko ustanovi z 8 člani belega plemena, neoziraje se na njih vero, politično pripadnost ali narodnost. Jednota sprejema tudi otroke v starosti od dneva rojstva do 16. leta in ostanejo lahko v mladinskem oddelku do 18. leta. Pristopnina za oba oddelka je prosta.

Premoženje znaša nad $1,500,000.00.

Odrasli oddelek je nad 104% solventen, mladinski nad 2,000%.

New Era ENGLISH SECTION OF Official Organ of the South Slavonic Catholic Union. Nova Doba

AMPLIFYING THE VOICE OF THE ENGLISH SPEAKING MEMBERS

CURRENT THOUGHT

Reports on Attendance

Many lodge secretaries and members lament over the poor attendance at the regular monthly meetings. Contributing articles submitted by secretaries and the publicity committees reflect the indifferent attitude of members who seem to take little or no interest in the regular meetings.

The usual story runs something like this: Our last meeting was very poorly attended; or, only the lodge officers and a handful of members were present. The next meeting will be held this month, and notice is hereby given that all absentees will be fined 25 cents, unless a reasonable excuse is given. Let us have 100 per cent attendance. The lodge is planning to hold a dance (or a play, social), and the co-operation of every officer is needed to execute the detailed work.

Regularly a lodge reports of the splendid attendance at the regular assembly. And the representative of the local unit goes on to say that with such a large number on hand to discuss and map out plans in the interest of all, the future looks very bright.

Recently Bro. Frank J. Smole Jr., secretary of Colorado Sunshine Lodge, No. 201, SSCU, of Denver, Colo., wrote in part: "I am proud of Colorado Sunshine members. Our lodge meeting was attended by many members who are showing some real lodge spirit. The future holds much for our branch. We are planning a dance and a play."

If the writer's memory serves him correctly, this is the first instance where a lodge secretary thought enough of the fine showing his group was making that he decided to tell about it to members of other communities. All of which speaks nothing but praise for both the secretary and the component members. Harmony certainly exists in Colorado Sunshine Lodge. May they continue their excellent work.

Unquestionably, other branches of our organization are enjoying similar co-operative effort. "A pat on the back" from the local secretary or some other administrative officer will do much toward keeping the members' frame of mind in a receptive mood for continued interest.

Reprimands serve the purpose when the local body becomes lax in the fulfillment of its duties, for it calls to members' attention the fact that they should line themselves in the execution of joint efforts. But if we are ready to "scold" a group for activity, we must also be ready to applaud a group when duty of work is evident in the application of individual effort. The general outlook in the fraternal field is most encouraging. With men and women going back to jobs, made possible by the NRA movement, the various lodge activities will stand a better chance of being successful, from the financial viewpoint. And when things move in the right direction, it is reasonable to expect more active participation by individuals.

Hence, we can look forward to more optimistic reports from various members in the contributing articles submitted for publication in the Nova Doba. And a few "pats on the back" where circumstances justify it will fit right in the picture.

New Golden Gate Bridge

In 1937 San Francisco can point with pride to the world's longest single-bridge span that crosses her Golden Gate and connects in an unbroken line the highway that stretches along the coast from north to south. It will be also the first time a bridge has been built across the outer reaches of a major ocean harbor.

Construction on this mile-long bridge has just begun, and when completed will carry a daily load of 6,000 vehicles. The cost will be $32,000,000, and 25,000,000 man-hours of labor will have been spent on it. The long single span will be suspended between two towers, and there will be two more spans coming from the towers to the anchorage on each side of the harbor. In total length this will eclipse the George Washington Bridge in New York by 1,790 feet, the latter having a total length of 4,660 feet. The two towers will rise 740 feet above high water, and the south tower, measured from its base, will equal in height a 65-story building.

The bridge deck, supported by the two steel cables, will be 90 feet wide and divided into six 10-foot traffic lanes and two sidewalks. Since there is a clearance of 220 feet over the main channel at any tide, steamers of any size may pass under the structure with ease. Plans for the construction of the pier to support the tower on the San Francisco side call for the building of a huge cofferdam in the open sea of concrete and steel which will be left in place to protect the pier from damage by passing ships.

There will be an independent fire, telephone and police telegraph system, and a motor-driven, traveling platform to extend the full width of the span, installed primarily to facilitate painting and inspection.

The lighting design has been very carefully worked out, and the plan calls for outlining the two cables with lights, giving them the effect of glowing festoons, and floodlighting the towers from base to tip. Also included in the plan are two beacons that will be able to send their beams 30 miles to sea from their position atop the towers.

Big Time Dance

Claridge, Pa.—St. Michael's Lodge, No. 40, SSCU, will hold a big-time dance at the Slovene National Home on Saturday, Sept. 30. Dancing will be from 8:30 to 12 p. m. and the admission will be only 25 cents. One of the best orchestras is booked for this dance, so don't fail to come, for you will be in for a good time.

John Regina.
No. 40, SSCU.

An Adventure

The British had been in possession of Philadelphia for two days when Schoolmaster Primm walked sedately up the steps of the Holden home and gave a gentle rap on the door with the knocker.

Ann Holden, just turned 15, opened the door and greeted him.

"My child," said Schoolmaster Primm, "I have come to see your mother on a gravely important matter."

Ann led him into the simple living room where her mother was quietly knitting. She was then about to withdraw when the schoolmaster motioned her to stay.

"Mistress Holden," began the schoolmaster, "I have come to you in grave trouble. You doubtlessly know that I am a spy in the service of General Washington." Anne gasped, but her mother betrayed no surprise. "I am suspected. Tonight I have valuable papers on my person which must be delivered to Master John Bristol. Unfortunately, I am watched and cannot go. I have come to ask your aid."

Mistress Holden nodded for him to go on.

"I realize," continued the schoolmaster, "that I am placing you in danger, but there is no other way. The paper must be delivered tonight. I—"

"Let me go," interrupted Anne eagerly. "No one would think of suspecting me."

"My daughter," said her mother thoughtfully, "you—"

"But," Anne interrupted once more, "just think, Mother, Father is in the army and I am doing nothing. Do say I can go."

Mistress Holden laid down her knitting. "Anne," she said, "you may go. I promised Mistress Bristol a glass of jelly. You will take it to her. It is growing late and a soldier might stop you, therefore, the jelly will furnish an excuse for being abroad."

In five minutes Anne was ready for her adventure. The schoolmaster gave her the papers and as she already knew the way to the Bristol house she needed no further instructions. With the basket on her arm and cape folded closely about her she tripped down the narrow, dark street. She decided to avoid the more public streets and go on the more quiet ones. Young girls were not supposed to be out after dark and if she was seen by the soldiers she would be closely questioned.

She walked blithely on. She could not be with her father on the battlefield, but she was doing something for her country. She swung around a corner and nearly stepped on a sentry. As she stepped hastily back a pebble crushed under her foot.

The sentry straightened in an attitude of listening.

"What goes there?"

Anne held her breath. How foolish she had been. The course she had chosen would lead her past the British headquarters. The heavy footsteps of a soldier sounded behind her. She was trapped. Forming a sudden resolution, she walked boldly around the corner, holding her head high. The sentry stopped her and demanded her destination.

Anne meekly explained and grudgingly he allowed her to pass on.

But she had only taken a few steps when another soldier, evidently a captain, who had just come out of the building, called her back.

"Your name?"

"Anne Holden."

"Ah," the captain looked at her with a new interest. "And where do you go so late, Mistress Holden?"

"To the home of Master John Bristol."

"The schoolmaster was seen entering your home tonight," said the captain. "We do not love him any too well."

Anne's heart missed a beat. So this British captain suspected her.

"Let's see your basket," he demanded.

Anne meekly handed it to him and almost smiled as she watched him carefully inspect it. The papers were safe in the lining of her cape. The basket was given back to her.

"Surely," said the captain, "you do not go out just to deliver the jelly. That can well be done in the daytime."

"Mistress Bristol is sick," explained Anne truthfully. "She needs it."

The captain looked at her suspiciously, but having no further cause to detain her, allowed her to pass. Anne smiled mischievously and dropped him a curtsey.

"Captain," she said solemnly, "in time you will come to love the schoolmaster greatly!"

A week later there came the news of an American victory. Anne was happy. It was true that the British held the city, but the Americans had won a battle and, who knows, perhaps the papers Anne had delivered to Master John Bristol had something to do with the victory.

Submitted by
Leada Pensar,
El Verano, Cal.

BRIEFS

Slovene School of Slovene National Home, 6409 St. Clair Ave., opened its fall semester classes last week for students enrolled in the juvenile and adult divisions. Applications for the Jugoslav School of Modern Art, situated in the Slovene National Home Building, are now being considered. Gregory Prushek, Slovene artist, is in charge of the art school.

Happy-Go-Lucky Lodge, No. 195, SSCU, English-conducted branch of Barberton, O., is to observe the fifth anniversary of its organization by holding the Fifth Anniversary Dance at Domovina Hall, located at 14th St. Committee on arrangements extends a cordial invitation to all SSCU members and friends of Barberton and vicinity to attend their celebration.

Slavko Vorkapich, a Jugoslav, has been given a contract recently by the Metro-Goldwyn-Mayer firm to direct the work on some of the moving pictures. Vorkapich has been associated with the Radio-Keith-Orpheum Corporation in the capacity of director, where he took charge of making short moving sketches of Jugoslavia.

Dramatic Society Ivan Cankar of Cleveland, O., will stage a play Oct. 22 in the Slovene National Home, the proceeds of which will be used to defray expenses incurred in painting and decorating the halls of S. N. H. Singing Society Zarja will render vocal selections the same evening as its contribution to the Slovene civic hall. Dancing will follow the play and singing in the lower hall.

Miss Anna Marana and Miss Veronica Vessel took first laurels in a beauty contest conducted in Chisholm and Duluth, Minn. Miss Marana resides in Hibbing, while Miss Vessel resides in Chisholm. Both were awarded prizes in the form of trips to Chicago World's Fair.

Football team of Eveleth, Minn., Junior College elected Tony Brimsek captain of the varsity squad. Brimsek plays the fullback position.

Fifth Anniversary Dance to Be Held by Happy-Go-Lucky Members

To Be Held at Domovina Hall

Barberton, O.—The day is drawing nearer and nearer for the celebration of the Fifth Anniversary of Happy-Go-Lucky Lodge, No. 195, SSCU. Our fifth anniversary shall be celebrated in the form of a dance. Yes, Saturday, Sept. 30, is the day.

Melodious music will be furnished by the Blue Rhythm Boys, a local orchestra which has gained a considerable following.

Come on, members, bring your friends along and enjoy an evening of entertainment that has not been equalled by our group for some time. We need the help of all members.

We expect to see you at the Fifth Anniversary Dance. Admission is only 25 cents (two-bits). Place of the dance is the Domovina Hall, 14th St. N. W., Barberton, O.

Mary Hiti, Sec'y.

Oct. 1 Deadline on P. R. A.

National Recovery Administrator Hugh S. Johnson announced Oct. 1 as the deadline for substitution of codes under Paragraph 13 of the President's Re-employment Agreement.

It was also announced that Gen. Johnson will no longer approve the substitution of codes presented by industry or trade groups which aggregate less than 1,000 employes. Individual firms belonging to such industry or trade groups not already under the Blue Eagle, which cannot comply with the President's Re-employment Agreement, should seek an exception under Paragraph 14.

More than 400 petitions under Paragraph 13 have already received the administrator's approval. It is estimated that more than 85 per cent of all those now actually employed in industry and trade are in establishments operating under the Blue Eagle, either through substitution of codes or through compliance with the President's Re-employment Agreement without substitution, or as a result of the approval of permanent codes.

Petitions to substitute codes under Paragraph 13 may continue to be filed with the P. R. A. Policy Board until midnight, Sept. 30.

MILCH COWS

In 1930 the Bureau of Census reported 63,895,826 head of cattle on farms in the United States, of which 16,666,688 were milch cows.

The Country Store

By Frank J. Progar, No. 203, SSCU

Springdale, Pa. — Ah, sweet mystery of life—or is it? Recent revelations have unveiled the fact that some entertain an erroneous conviction concerning the country store. A recent occasion was to the effect that I operate such an establishment—which I do—in name only. Those who have not read the first or initial column have been mis-informed by their own deductions. A friend recently asked, "how are you making out?" . . .

This column is just a written statement of my mental entertainments (I speak without fear of contradiction as to ownership of such faculties), and the first thought is the first printed—and so on . . . At times the four "bachelors" or the "bachelors' union" gets together and the outside world suffers the consequences. The firey debates often reach 15 degrees above the boiling point, but—well, an explosion just hasn't occured as yet . . . Returning to my humble seclusion, and with Stan as an absentee, I manufacture this column . . . This then becomes food for an indigestible meal at our next meeting . . . Just one happy, hungry family . . . No, not related in the literal sense, but as a group. Stan is the only member of the bachelors' union that can't be dissolved as a "brother" . . . Oh, me! I'se always gettin' into a peck of trouble.

I should tell Chick what B. A. R. means? I should say not. I could have done as much at the last meeting, but by the by-laws of this great fraternity (speaking of the Bachelors' Union), I am forbidden to trespass on a "brother's" individual pride . . . But now he may read for himself, from your interpretation. He may take it with a grain of salt, perhaps. As yet, he has not read it as he is not an SSCU member, therefore he borrows yours truly's organ . . . I cannot await him much longer, as this must be on its way to reach the press in time for publication.

Seriously speaking, as times improve, I may work toward the formation of an English-speaking unit in this section, then perhaps I may get his and Nick's membership . . . Nick's dad is an SSCU member so that it will not take much convincing as to the reliability of our organization.

So you had an idea! Hm, hm. True, brother, true. Fran always is and remains so—a girl's name. But—a typewriter's error, pardon me, an intentional mistake, often accrues a wrong impression. The "k" was struck of to rhyme with Stan, and also to see the reaction . . . Now see the result . . . Perhaps for Frank and Stan, I might have said "Frankenstein" . . . Now watch the result.

So you and the Eastern Stan ought to get together. Listen to me "Big-boy." A shoe-maker sticks to his last, and a farmer sticks to his patch. Now you stick to the WEST end and I'll stick to my EAST end. You enter my territory and you get the "woiks" . . . Two heads are better than one, regardless of color. "Frankstein" has been incorporated . . . Pardon, excuse me, and more apologies—some of the underworld "stuff" sipped out.

By the way, another reason why you should not be generous with your applesauce to Stan is that his head is easy to fill and may get too heavy for his shoulders to carry . . . For that reason he enters the gentle art of football each year to strengthen them somewhat. This season he has made the half-back position on one of the best independent teams in our locality . . Now I may get free passes to games that formerly cost me a nominal fee . . . Do you wonder that I am willing to pin a rose or two on his lapel? . . . Brotherly love, plus a little scotch.

My Dear Experienced Stan: How do you account for experience? Was I not right in my last conviction as to "no chance?" Lil ups and goes. Just like that. Yes, even after they are married, things are possible. But "wise ones" are choosing and what the name implies—"wise ones." That "experienced Stan" can mean much, and I may be bold in saying, "has it happened?" Either for an accomplice and expect a bag full of replies. Heh, heh, disappointment comes in bag fulls too. No, the wise one is not interested in legal ties, but is always willing to accept challenges for competition . . . Whoa, I may give away the secret of the game.

(Signed) Wise one.

For a Bigger and batter SSCU.

Toxin and Antitoxin

A toxin is any organic poison such as secretions of vegetable and animal organisms, as distinguished from inorganic poisons. Snake venom, alcohol, tetanus or diphtheria bacteria, ricin and arlin are toxins; morphine, cocaine, arsenic and mercury are not.

An antitoxin is a soluble chemical compound of a proteid nature, occurring in the blood, that has the power of neutralizing some specific poison and thus giving immunity. An antitoxin may occur naturally, as with the building up of immunity following a case of measles, or it may be injected into the blood, as with typhoid or diphtheria inoculations, or vaccination against smallpox. Inoculation serums are obtained from the blood of animals that have built up immunity to the toxin in question.

Tidal Wave Nearly On Time

Boats and other seaside property at Hawaii were saved recently because of a warning sent out by the United States Geological Survey's Hawaiian Observatory. An enormous slip or break occuring in the rocks on the Pacific Ocean floor, estimated by the geologists as occurring nearly 4,000 miles away, was registered by the seismographs.

These geologists calculated the possibility of a tidal wave and estimated the speed at 450 miles per hour. They sent out warnings along the coast and preparations were made to protect seaside property. They predicted that the first wave would reach the island at 3:30 o'clock. It arrived at 3:36, only six minutes late.

FEAR!

From Ivan Cankar's "Dream Images."
(Translated by A. J. Klancar)

The three sat by a table; the first was a hunchback, the second was a cripple, the third was an idiot.

The latter struck up a song in a beautiful, clear voice:

"What can they do to us—do to us—do to us—!"

The hunchback poured some wine for himself and his two companions and said to the cripple:

"Somehow it seems to me, as I pour our drinks, that we three should not be sitting by this table. Not even in a corner of this room. Our table by rights should be in the vestibule, on the floor!"

The cripple looked round the silent room:

"Let's stay until it's all empty!"

At these words the hunchback hung his head and said:

"It's too empty here! I have never liked such rooms where one hears his own speech reechoed nine times. Already as a child, I was afraid when I was alone . . . even in broad daylight. It seemed to me that just now the doors were going to open very slowly, very quietly; even the latch-bell will not ring; and when the doors will be open wide, who will step into the room—who?"

"Who?" asked the cripple somberly under his breath, and he unwittingly turned toward the door.

"Yes, that is the most terrible part of it—who? One wouldn't be so afraid if one knew what the scare-crow is, that phantom which waits before the doors to lift the latch and creep into the room. Fear is a sickness which creates in a lonely heart extremely strange images until one day it ceases to embody them. Yet its presentiment is something unknown, beyond one's comprehension. For this reason, one dies of fear because one must die . . . How can one live among noisy people if one has already looked on the other side?"

The idiot stared straight ahead of him with vacant, expressionless eyes and sang incessantly:

"What can they do to us—do to us—do to us—"

The cripple pointed to him smilingly.

"This one, too, must have already looked on the other side! Do you know what happened to him when he was still a child? One day he was alone at home in a big room; outside it was already late dusk. The rest of the family had gone somewhere to idle about a wedding feast. The child huddled into a corner and watched the night creep with stealthy, wolfish tread, ever closer toward him. It happens that a neighbor, Uncle Shimen, remembers him and immediately hits upon a very peculiar prank. He seeks out a hollow pumpkin, gives it a mouth and eyes and fixes a lighted candle in it. He sets this pumpkin on his head, then covers himself with a long, white sheet, and thus starts for the vestibule; very quietly, very slowly he begins to open the doors, opens them wide, stands high and terrible on the threshold and does not utter a word. As he had come, so he departs; very quietly, very slowly he closes the doors. Outside he blows the candle out, throws the pumpkin and sheet away and returns to the room, quite jovial and noisy. 'Well, Mihec, what are you doing there alone and quiet, hiding yourself in that corner? Perhaps, you are afraid?' The child does not say a word; he presses closer to the wall, shakes all over his body and chatters his teeth. 'Well, Mihec, why do you tremble—it's only I, Uncle Shimen!' The child remains quiet. Since then his tongue is still untied, but his reason has never returned. Did this one, too, look on the other side when he saw Uncle Shimen with pumpkin and sheet?"

"Yes, he, too, looked on the other side . . . It was lucky for him that he looked so soon!" replied the hunchback pensively. "Of course, he did not see Uncle Shimen! If Uncle Shimen had immediately then removed the pumpkin right before him, had thrown the sheet away and laughed out loud at him, the child would not believe that the ghost was not a ghost, much less that Uncle Shimen had masked himself. Because the moment the doors opened wide and two eyes shone brightly before him, he saw only what was already created in the loneliness of his frightened heart . . . He is happy! He sings . . . he doesn't care for us because we did not see Uncle Shimen!"

With an odd, very unhappy laugh, the cripple turned toward the window. Night was falling.

"It seems to me that it is already near!"

"I, too, feel it coming!" sighed the hunchback. "The fear in my heart announces it. If one could only get a chance to escape this solitude, this silence; but it can not be so; man carries this solitude with him wherever he directs his steps . . . do you hear them?"

Outside exuberant cheering and singing could be heard; strains of the song came nearer, went past the house and resounded at the foot of the hill. The idiot cheered and jumped to the window, but the cripple pulled him back roughly by the sleeve and forced him to sit down again.

"Be quiet, caricature . . . aren't you ashamed of yourself?"

The hunchback hung his head low and hid his face in his hands.

"Perhaps, tomorrow they will already face death . . . but death is not a scarecrow, not an unknown apparition which creeps sneakingly through a gloomy vestibule, steps before one unveiled, large and obvious and carries one off in its arms . . . Perhaps, they will know horrible suffering, but suffering is not . . ."

". . . not Uncle Shimen with a hollow pumpkin on his head and a white sheet on his shoulders!" said the cripple.

"You, unfortunate creature, you will not meet death face to face as will those cheering, singing boys out there . . . One day it will crawl from under your bed, silent and ugly, resembling a scarecrow. You will not know suffering. You are rejected, condemned to sit in solitude, to watch those doors, to wait tremblingly for that to appear which must appear. There is already in your heart this unknown phantom, and soon it will be embodied . . . Aren't the doors only ajar? It seems to me that an ice-cold breath blew out of the night."

"It is already near, I tell you! It is already in the vestibule!" shivered the cripple. "And what about you, my little Mihec, you are afraid of nothing, you are not afraid if that enormous phantom, touching the sky, would come now, look at you with glittering eyes and—"

The idiot began to grin broadlay and struck up in a sonorous voice:

"Naught can they do to us—do to us—do to us—"

From the distance, from the valley echoed a harmonized song:

"Oh, this soldier's drum . . ."

The dense night clouded in the room, so that one could not distinguish their faces anymore.

The hunchback and the cripple hushed—

Slavs and Their Territories

The Slavic race, which is a linguistic rather than geographical unit, possess 8,484,-224 square miles of territory or two and a half times as much as the United States. Its territory extends from the Bering Sea to the Adriatic, a distance of about 14,000 miles. From Mongolia to Germany is 5,000 miles. Therefore, to cross the Slavic territory it requires 16 days at the speed of 50 miles an hour. When we compare the distance from New York to San Francisco, which is covered by the fastest train in three days, we can clearly conceive the immensity of the geographical area in possession of the Slavs.

The total area of non-Slavic Europe is 1,667,319 square miles and has 305,000,000 inhabitants or 184 persons per square mile. The Slavs in Europe number 240,000,000 or only 28 inhabitants per square mile. The Slavs have four times more territory and only 75 per cent of the population of non-Slavic Europe.

Russia is the largest Slavic unit with 8,144,228 square miles and 165,000,000 inhabitants. Poland comes next with 149,957 square miles and 32,-100,000 population; Jugoslavia has 96,800 square miles and 13,930,918 people; Czechoslovakia 54,207 square miles and 14,726,000 inhabitants; Bulgaria 39,914 square miles and 6,096,000 population. In addition to this there are about 20,000,000 Slavs scattered throughout the world. In the United States alone there are 9,000,000 Slavs.

Slavs have the largest geographical area; the greatest natural resources; the largest number of white people; and the Slavic race is the youngest white race in the world.

Wedged between the Slavic countries stands Hungary. This territory was conquered by Magyars during the Mongolian invasion under Attila when he established the Hunnish empire in western Europe. That fateful event decided the course of the history of the Slavic race. But for that the Slavs would today be geographically and nationally—one unit.

—Looking Forward.

Kidnaper Prints Separated

In order to hasten possible detection of kidnapers and extortionists, the Bureau of Identification of the United States Department of Justice has established a special file listing over 10,000 fingerprints of more than 1,000 persons who are known to have committed crimes of this class.

It has been impracticable not to say impossible in the past to compare a single print with the millions in the files of the bureau. With this special file it will be possible to compare a suspected print left at the scene of the crime or from a letter with a great number of possible suspects in a matter of a few hours.

Fingerprints on file at the bureau now total more than 3,500,000, some of them those of internationally known criminals, with prints coming in from all parts of this country and the world at large at the rate of more than 2,200 each day. The increase in kidnapings in recent months is the reason for making up this special file as it would not be feasible to make a separate file for each class of crime.

The World Judges

East Palestine, O.—The world judges people by what they do and say. A close checkup along these lines will give one a pretty good idea of a person's character. Most every one is aware of this fact. But few consider the fact that the checkup goes on irregardless of where they are or what they say.

Some think that as long as they do their best in school, or at the shop, or in some other particular place, all else will not matter. But it is not true. We must give our best everywhere. So, if one is shirking his lodge duties, he need not think it is going unnoticed or that it will not be held against him, for it will—sometime. Yes, someone is forever checking on us.

Joe J. Golicic,
No. 41, SSCU.

BRONZE STATUES

In making a bronze statute the sculptor first models the figure in clay. A gelatine mold is then made of the original and a wax model by pouring heated wax into the assembled gelatine mold. A plaster mold is then made around the wax figure, pipes being left in the plaster so that the wax may melt and run off when placed in a kiln and baked. The plaster mold is then placed in a pit and packed solidly with earth, and molten bronze, at a temperature of 1,900 degrees, is poured into it. When cool the bronze statue is finished, a blow torch and liquid chemicals being used to obtain the desired color effects. There are several methods of casting the final statue, but this is typical. The bronze statue of the Goddess of Freedom, on the Capitol at Washington, was cast in a foundry which stood on the site which the Pathfinder building now occupies. In fact, the exact spot where the casting was done is now right under the big press on which the Pathfinder is printed. In digging for the foundation for the press, scraps of the bronze were unearthed.

World's Fair Busses

Visitors to the Chicago Fair can rest their feet and at the same time see all the sights by boarding one of the new busses, part of a fleet of 60 that were specially constructed to haul people from one end of the fair grounds to the other. The fleet of coaches are being operated in two groups, along the express and local idea, the former, operating at an average speed of 15 miles per hour over a specially built asphalt road separate from pedestrian traffic, stops at seven stations along the route where passengers may get off or enter the busses after passing through turnstiles. The locals on the slow-moving route travel at an average speed of eight to ten miles an hour, and are on the same roadways as those used by pedestrians. The fleet of coaches can handle from 15,000 to 20,000 passengers an hour on a 14-hour day.

Two shifts of a driver and a conductor are employed on each of the busses, and cashiers and other attendants at the bus stations bring the total of employes of the $500,000 World's Fair Transportation System to about 300. The entire World's Fair covers an area of some 338 acres, and it is because of the great distances visitors would have to walk that the busses and the transportation system were inaugurated as an absolute necessity.

Worms Grow New Heads

Earthworms with no heads, with new heads grown after the original ones have been cut off, or with extra heads, branching out part way back on their bodies, were reported recently to the Academy of Sciences in Paris by M. Marcel Avel, whose studies are expected to yield important clues to the mysterious ability of some kinds of living cells to regenerate their lost or damaged fellows while other kinds seem to lack this power completely. The cells of human skin, for example, continually regenerate new skin as fast as the old skin cells die or are worn from the body's surface. Some other kinds of human cells can generate new cells in case of injury, as happens in the healing of wounds or of broken bones. Human beings and other higher animals, however, cannot grow a whole new leg or arm if one is lost, although this convenient ability is possessed by many lizards, crabs and other lowly creatures. One animal with extreme powers of regeneration is the earthworm, so that even a complete new head can be grown by the rest of the worm if the original head is cut off. M. Avel has investigated how far back from the head of the earthworm the cut can be made and still leave the body able to grow a new head and brain. Even in the middle of the worm, he reports, the body cells retain the power to grow and repair wounds, but they will not grow a whole new head. It seems that what might be called the blueprints for a new head still are present inside any earthworm cell close enough to the head, but are lost or damaged in cells farther back. Perhaps the reason why human skin cells can regenerate new skin if needed but cannot grow a new finger also is that the specifications for new skin tissues are present in each cell but not those for a finger or limb.

Whole Wheat vs. White Bread

Some folks have asked if white bread is as nutritious as whole wheat bread. Being very fond of both varieties, in fact bread in almost any form, we have no preference. But to answer our readers' questions here is what the Department of Commerce has to say about it.

Graham flour contains more calories than white flour. But the so-called entire-wheat flour is practically identical in calories as determined by chemical analysis. Owing to the laxative qualities of graham and whole wheat bread, however, they pass through the body before the full nutritive value is extracted.

White bread contains 90.1 per cent usable energy, whole wheat 85.5, and graham 80.7. White bread, therefore, is more nourishing and fattening, but brown bread is sometimes preferable for persons with sedentary occupations. Both types of bread have certain virtues when dieting.

CHAIN LETTER

A chain letter is a species of superstition, the exact origin of which is unknown. The receiver of such a letter is enjoined to make several copies of the letter and mail them to friends: Failure to do so is said to break the chain and bring bad luck. The craze was especially prevalent following the World War.

Smith: What makes Ruckerman so hard-boiled?

Garner: His wife keeps him in hot water all the time.

"TENTH BROTHER"

By Josip Jurčič
Translated from the Slovene Text by Joseph L. M

(Continuation)

No, Krjavelj did nothing of the kind. He stuck first four posts into the ground, tied them together, and on top of them he put a roof; all this he did without knowing what will become—a stable, a house, or both. Just like everyone else, who builds a home, wishes to make it quickly and good, and so did also Krjavelj. He did not care for beauty, all he cared for was a warm place. He began to fill in the place between the posts, and though the clay wall was rising quite fast, yet it seemed to him all too slow, and so he filled the space with rocks, tree stumps, and everything that came under his hands. For this reason are the walls even yet, when Krjavelj is no more, not smooth. The roof was one, but varied, because Krjavelj covered some of it with straw, some with rocks, boards, and on top of it he placed old wagon wheel rims, so that the wind would not take the roofs away. Since Krjavelj did not build a stone foundation, the ground under his house gave way, and the whole structure leaned to the west, so that when Lovre stepped over the threshold he wondered whether the house will last long enough till he emerges out of it again.

Even more strange was this habitation from within. Because here was everything in one—the stable, the kitchen, the pantry, the cellar, the living and bed room. In one corner were tied two goats, the other was filled with baskets for pitch, blackened pots, potatoes, and other things. And there in the last corner was lying Martinek Spak on the straw.

CHAPTER XVII

When the Tenth Brother noticed that Krjavelj and Kvas entered the house, he turned from the wall. It could be seen that every movement caused him a great deal of pain. Lovre was astonished when he saw how much had Martinek changed since last night. From his brown cheeks, the blood has disappeared, and his face was devoid of all those characteristic lines.

"Did you come? Good that you have come. Krjavelj, push that tree stump for Mr. Kvas to sit on," said the Tenth Brother.

Lovre noticed that not only Martinek's manner of talking has changed, but also his tone.

"Krjavelj, go out, we two have something to talk," said Martinek continuing.

Although the house owner did not like to go, yet he went, but not before till he had winked secretly at Lovre and whispered, "Did I not tell you, that it will be the last will."

"Martin," said Lovre, "I see that you are a very sick man; send for the doctor. If you lack something, do not worry, we will get it for you. Health is a costly thing, but never too costly."

"For such people as you, but not for me. No doctor can help me. My hours are counted."

"You must not have such thoughts. You did not give yourself your life, and so you are not your own master, and you do not know how long you are going to live yet. You better let me send for Dr. Vencelj. He is at Slemenice now, and will be here at once," said Lovre.

"If I tell you that I have a bullet in me, I hope that you will keep quiet—please forgive me that I talk to you that way, but—"

"What, a bullet?" asked Lovre surprised.

"Yes, a bullet! But do not ask me how I got it, b will not tell you. W got, I got it because I it. I am glad that I go mother. I hope that be merciful to me," sa nek.

"Shall I send for the

"I will take care said Martinek. — "I you for something els were many people w glad to see me, and them I liked myse trusted to no one. I co you becuse of your m your family—because minds me of someo when I saw you for time, I knew at once were not like other especially one who is ative, and whom I hate life. God forgive me For this reason I liked the beginning, and for son I asked you to co now when I need a whom I can trust. Ca you?"

"If I can do anyth you, I will do it gladly you have something o ance to tell, think first you tell. I am more or a stranger to you."

"That is not true! one of the two who did lieve that I am what I to be. One knew, but thought so. I should li from this world w knowledge that this main between you two here, under the pillow."

Lovre obeyed, and p a package of paper wr a kerchief. Martinek to from his hand, un them a little, and with shining, he kissed the saying, "Friend! The only one soul in the world who loved me m one is capable of lovi that was—my mothe wrote these letters. Th tain death, because th easily doom a certain And yet love, love for caused her to write th

Lovre was moved st especially when he sa from the Tenth Brother tear rolled down his w cheeks and fell on his b

"Is your mother still asked Martinek.

"Still," replied Lovre.

"And your father?"

"Also my father is ing."

"But do you love y ther?" asked the Tenth er. — "But, of course, You are a fortunate m cause no other thing b pains more a person th has a father whom h hate."

"Martin, you are a v man, do not ruin your by imagining such thing Lovre.

"Imagine? I ask y friend, is there a need t ine such things, if a per all his life such thoug experiences? I know will say that such a pers not exist. But, look, fore your eyes, is lying being. — It seems to m told you more than I i to tell you. Here, take letters and carry them sek, and there find landlord and give them Tell him that I have him for forgiveness be death. Up there, in the I shall pray with her you tell him—that He forgive him. But I entr by your honesty and love for your mother, do not show these thing one except him. Also self are not permitted at them."

(To Be Continued)

Iz urada glavnega tajnika

Posojila na certifikate načrta "AA" in "B" od 1. avgusta 1933 pa do 31. avgusta 1933

Loans granted to members entered under Plan "AA" and Plan "B" from August 1, 1933 to August 31, 1933

Dr. št. Lodge No.	Št. cert. Cert. No.	Vsota Amount
.....	35128	$ 7.71
.....	35127	8.11
.....	35129	100.00
.....	35130	2.75
.....	35131	9.34
.....	35132	4.20
.....	35133	5.70
.....	35134	9.51
.....	35144	7.82
.....	35141	25.00
.....	35140	4.67
.....	35142	40.00
.....	35143	70.33
.....	35145	60.70
.....	B-254	14.24
.....	B-34114	15.85
.....	35148	65.29
.....	35146	77.70
.....	35150	40.55
.....	35149	7.37
.....	35151	53.37
.....	35152	89.35
.....	35158	36.89
.....	35153	15.00
.....	35157	41.30
.....	35156	35.00
.....	35159	74.71
.....	35163	46.63
.....	35161	55.55
.....	35160	78.47
.....	35162	31.41
.....	B-78	22.08
.....	35164	23.73
.....	35165	35.17
.....	35166	53.36
.....	35170	42.49
.....	35173	11.41
.....	35169	27.52
.....	35172	2.75
.....	35171	51.55
.....	35168	37.36
.....	35174	26.71
.....	35178	52.68
.....	35167	100.00
.....	35175	27.92
.....	35177	69.95
.....	35176	32.18
.....	34798	100.00
.....	35180	60.14
.....	35181	39.24
.....	34807	40.56
.....	35183	42.50
.....	35182	18.68
.....	33340	40.59
.....	35029	9.08
.....	34267	66.07
.....	35187	17.40
.....	35186	10.79
.....	35190	35.17
.....	35189	64.94
.....	35194	78.18
.....	35193	10.81
.....	35192	11.42
.....	34834	18.67
.....	34837	39.40
.....	34835	19.88
.....	35196	35.15
.....	35197	14.21
.....	35198	42.03
.....	35195	60.56
.....	35199	58.31
.....	35202	78.12
.....	35200	16.41
.....	35038	28.39
.....	35201	42.22
.....	35204	60.84
.....	35203	44.53
.....	35205	60.00
.....	35207	26.72
.....	35208	25.97
.....	35209	18.45
.....	35055	12.45
.....	35054	75.50
.....	35210	4.20
.....	35212	21.00
.....	35211	65.00
.....	35216	68.71
.....	35214	20.29
.....	35215	7.82
.....	35219	22.39
.....	35220	64.80
.....	35221	17.73
.....	35222	7.84
.....	35225	36.46
.....	35226	4.41
.....	35227	13.85
.....	35228	8.33
.....	35229	15.98
.....	35230	19.34
.....	35233	19.30
.....	35232	41.18
.....	35231	39.24
.....	35234	6.64
.....	35235	37.13
.....	35099	60.25
.....	35238	17.39
.....	35236	93.85
.....	35237	100.00
.....	35240	2.75
.....	35241	1.36
Skupaj-Total		$3,992.00

Plačane obresti in posojila na certifikate od 10. avgusta do 31. avgusta 1933

Repaid Loans and Interest on certificates from August 10 to August 31, 1933

Dr. št. Lodge No.	Št. cert. Cert. No.	Posojilo Loan	Obresti Interest	Skupaj Total
16...	33465	$ 73.72	$ 2.22	$ 75.94
30...	33295	51.17	1.54	52.71
30...	33297	37.51	1.13	38.64
31...	33298	47.66	1.44	49.10
31...	33539	97.35	2.93	100.28
31...	33537	86.79	2.62	89.41
31...	33301	97.21	2.93	100.14
31...	33302	57.54	1.73	59.27
31...	33304	22.19	.67	22.86
31...	33303	48.89	1.47	50.36
31...	33306	49.91	1.50	51.41
42...	33380	62.23	1.88	64.11
45...	33382	85.54	2.58	88.12
45...	33318	61.49	1.85	63.34
45...	33321	59.50	1.79	61.29
45...	33323	33.31	1.01	34.32
45...	33326	50.00	1.51	51.51
45...	33386	37.44	1.13	38.57
47...	33545	58.84	1.77	60.61
47...	33540	37.06	1.12	38.18
47...	33542	49.33	1.49	50.82
47...	33544	92.15	2.78	94.93
47...	33543	62.62	1.89	64.51
47...	33304	26.75	.81	27.56
66...	33348	43.55	1.31	44.86
66...	33346	14.60	.44	15.04
66...	33490	42.33	1.28	43.61
66...	33491	45.73	1.38	47.11
66...	33351	56.12	1.69	57.81
66...	33923	16.29	.49	16.78
66...	33926	12.52	.38	12.90
66...	33927	32.22	.97	33.19
66...	33925	30.28	.91	31.19
70...	33493	25.66	.77	26.43
70...	33529	89.12	3.24	92.36
70...	33387	83.88	2.53	86.41
92...	33358	92.40	2.79	95.19
92...	33396	53.97	1.63	55.60
92...	33395	29.71	.90	30.61
92...	33398	57.02	1.72	58.74
92...	33401	47.44	1.43	48.87
92...	33394	82.11	2.48	84.59
92...	33390	72.87	2.20	75.07
92...	33400	35.36	1.07	36.43
108...	33555	47.81	1.44	49.25
108...	33424	23.28	.70	23.98
122...	33425	38.56	1.16	39.72
144...	33359	59.05	1.78	60.83
145...	33360	47.71	1.44	49.15
145...	33361	37.51	1.13	38.64
145...	33363	32.58	.98	33.56
145...	33364	42.76	1.29	44.05
150...	33439	72.39	2.18	74.57
183...	33540	61.40	1.85	63.25
Skupaj.....		$2,812.43	$85.35	$2,897.78

DOPISI

Ringo, Kas.

Po dolgem času se zopet malo oglasim v našem listu Nova Doba, dasi nimam nikakih razveseljivih poročil. Delavske razmere tu so pod ničlo. Druzega dela ni kot Federal Aid Work in tudi to je tako slabo, da ga ni vredno imenovati "Aid Work." Včasi delajo par dni, potem pa za nekaj dni kar prenehajo z delom, da ljudje zakupijo, kar so zaslužili, pa še dosti ni za življenje. Kar se dela v premogovih rovih tiče, ni vse nič vredno. Western Coal Co. obratuje dva rova, namreč št. 22 in 24; dela se pa le 5 ali 6 dni v treh tednih. Drugi rovi so vsi izdelani. Nič tudi ne kaže, da bi se v tej okolici odprl še kak nov premogov rov. Vse je zanič.

Kdor si je v dobrih časih prihranil kak cent, so ga oropali bančni raketirji, tako, da skoro ni nobenega, da ne bi bil prizadet na en ali drug način. Seveda so prizadete tudi naše podporne organizacije, ker članstvo težko zmaguje asesmente. Nove člane je težko pridobivati, ker še stari puščajo organizacije. Posojila na certifikate, katera po sistemu "AA" daje svojim članom J. S. K. Jednota, so velike vrednosti. Mladi člani ne pristopajo v organizacijo v takem številu kot želimo, starejši pa prehitro odhajajo v kraje, odkoder ni vrnitve.

Tudi naše društvo Sunflower, št. 152 JSKJ, je nedavno izgubilo dobrega in zvestega člana iz svojih vrst. Preminil je sobrat John Godina, dolgoletni član Jednote, takorekoč eden pionirjev, star 72 let. Pokopan je bil dne 6. septembra na pokopališču v Frontenacu, Kas., kjer počiva že več kansaških pionirjev. Pokojnik zapušča žalujočo soprogo in dve ali tri odraščene hčere, ki so omožene. Rojen je bil nekje pri Logatcu v Sloveniji. Naše društvo Sunflower mu je z lepo udeležbo pri pograbu izkazalo zadnjo bratsko čast. Hvala vsem, ki so se udeležili pogreba, žalujočim ostalim pa naj bo izrečeno iskreno sožalje. — Za društvo Sunflower, št. 152 JSKJ:

Anton Padar, tajnik.

Baggaley, Pa.

Društvo sv. Alojzija, št. 13 JSKJ, priredi prvo veselico te sezone v soboto 30. septembra v Slovenskem narodnem domu v Pipetownu, Pa. Začetek veselice bo ob sedmih zvečer. Vstopnina za člane bo 50, za članice pa po 25 centov. Člani in članice našega društva plačajo vstopnino, če se veselice udeležijo ali ne. Tak je bil sklep zadnje društvene seje, kajti veselica je prirejena v korist društvene blagajne. Vljudno so vabljena vsa tukajšna in okoliška društva in vsi posamezni rojaki in rojakinje, da našo veselico posetijo. Da bo dobro poskrbljeno za lačne in žejne, pa tudi za plesalce, zato jamči pripravljalni odbor. Torej, na svidenje na večer 30. septembra! — Za društvo št. 13 JSKJ:

Vincent Resnik, tajnik.

Claridge, Pa.

Društvo sv. Mihaela, št. 40 JSKJ, priredi v soboto 30. septembra veliko plesno veselico v Slovenskem narodnem domu. Ples bo trajal od 8:30 zvečer do polnoči. Vstopnina za osebo bo le 25 centov. Za ples bo igral eden najboljših orkestrov tega okrožja. Torej, kdor želi dobre zabave, naj pride na našo veselico na večer 30. septembra. — Za društvo št. 40 JSKJ:

John Regina.

Trinidad, Colo.

Člane in članice društva sv. Andreja, št. 84 JSKJ, obveščam, da se naša prihodnja seja vrši prvo nedeljo v mesecu, to je 1. oktobra, in jih pozivljam, da se je polnoštevilno udeležijo. Nadzorni odbor bo poročal o pregledu računov do konca septembra. Vse člane tudi prosim, naj skrbe, da bodo imeli pravočasno plačane svoje asesmente, kajti tajnik ne more denarja poslati na glavni urad, če člani ne plačajo. Vsi vemo, da so delavske razmere slabe, toda prav vsled tega bi se morali še trdnejše držati naše organizacije.

Stariše, ki še nimajo vpisanih svojih otrok v naši organizaciji, pozivljam, da jih vpišejo brez odlašanja, ker JSKJ je najboljša podporna organizacija za nas Slovence v tej deželi. Stari člani, ki težko zmagujejo svoje asesmente, zamorejo dobiti od Jednote posojilo na svoj certifikat, če svojo zavarovalnino premenijo iz starega načrta "A" v načrt "AA". — K sklepu še enkrat pozivljam člane, da se gotovo udeležijo prihodnje seje dne 1. oktobra. — Z bratskim pozdravom,

Matt Karcich,
tajnik društva št. 84 JSKJ.

St. Louis, Mo.

ZEDINJENI SLOVANI AMERIKE.—V ponedeljek 18. septembra se je v uredniških prostorih časopisa "Looking Forward" vršila seja, na kateri so bili navzoči Slovani raznih skupin. Ko je bil pojasnjen cilj organizacije, se je prešlo na volitev glavnega odbora. V odbor so bili soglasno izvoljeni sledeči:

Za predsednika Aleksander J. Filipiak, odvetnik, član firme Filipiak in McKim, predsednik Poljsko-ameriške trgovske komore in podpredsednik City College of Law and Finance. Za tajnico gospa M. A. Baier-Prokeš, učiteljica češkoslovaške šole, predsednica raznih ameriških društvenih organizacij in predsednica "Interpreters Bureau" International Institute. Za blagajnika Stepan Podolski, poznani in uspešni trgovec, član raznih ameriških organizacij in predsednik dveh velikih poljskih društev. Za urednika uradnega glasila "Looking Forward" in za publicijskega direktorja Vincent Voković, bivši dopisnik Chicago Tribune, pisec za Current History in New York Times ter za razne ruske in jugoslovanske liste v Ameriki in v Evropi.

Odbor se ima sestati in sestaviti program in načrt za delo članstva. Vsak član Zedinjenih Slovanov Amerike se obvezuje aktivno delati in vršiti naložene mu dolžnosti.

Vincent Vokovich.

Cheswick, Pa.

Člane društva "Vesela bodočnost," št. 203 JSKJ vljudno pozivljam, da bi se malo bolj udeleževali društvenih sej. Včasi se pripeti, da je komaj dovolj članov navzočih, da more predsednik sejo odpreti. Potem je seveda težko kaj sklepati in delati zaključke. Pa tudi uradniki nimajo veselja za delo, ko vidijo, da se člani ne udeležujejo društvenih sej.

Društvena blagajna počasi hira, zato je bilo sklenjeno na seji 10. septembra, da se za mesec oktober naloži društvena naklada in sicer po 25 centov na vsakega člana in članico. Prosim, da upoštevajo to društveno naklado posebno tisti, ki živijo izven sedeža društva. Društvene seje se vršijo vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2. uri popoldne pri sobratu Antonu Klemenčiču. Pozdrav! — Za društvo "Vesela bodočnost," št. 204 JSKJ:

Joseph Yelovčan, tajnik.

Cleveland, O.

Zastopniki društev ohijske federacije so prošeni, da se gotovo udeležijo federacijske seje dne 1. oktobra ob 2. uri popoldne v Slov. Narodnem Domu v Girardu, Ohio. Ravno tako so vabljeni glavni odborniki, da se odzovejo povabilu, ako jim le čas dopušča.

Da je njih navzočnost potrebna, se gotovo vsak zaveda, ako hočemo skupno delovati za korist jednote. Od zadnje federacijske seje smo se dovolj oddahnili in dovolj naučili, kakšna pota moramo zavzeti, če hočemo pokazati sočlanom, da imamo le dobre namene za koristi celokupnosti. Nekateri člani imamo še vedno to v navadi, da tehtamo vsako besedo na podlagi, kdo jo govori in ne kaj govori. Ko se bomo polagoma teh pojmov otresli, ne bomo molili in se uklanjali zlatemu teletu, katerega smo sami skovali z našimi žulje. Če smo bratske organizacije člani, bodimo in pokažimo s svojimi deja-, da smo res bratje in sestre, in ne delajmo uslug drugim na račun svojega sočlana. Zavedajmo se, da to ni pošteno niti bratsko, še manj častno.

Z bratskim pozdravom,

Ivan Kapelj, tajnik.

Vprašanja in odgovori glede N R A

National Recovery Administration (NRA) je ustanovila posebne urade, ki tolmačijo in razlagajo probleme v zvezi z industrijalnimi "codes." Tu so nekatera tipična vprašanja in odgovori iz izkušnje newyorškega urada NRA.

Ure dela v avtomobilski industriji

Vprašanje: Koliko ur na teden smejo delavci v avtomobilski industriji delati pod NRA?

Odgovor: "Code" za avtomobilsko industrijo ustanavlja 35 ur dela na teden, ali v časih visoke produkcije smejo delavci biti zaposleni tudi dalje, nikdar pa več kot šest dni ali 48 ur v vsakem tednu. Za vso dobo veljavnosti koda pa povprečni delavni teden ne sme prekašati 35 ur.

Najmanjša mezda je 43 centov na uro v mestih čez 500,000 prebivalcev in od 40 do 41 in pol centov v drugih mestih.

Vajenci ne smejo dobiti manj kot 87 in pol odsto tega minimuma in njih število ne sme znašati več kot 5 odsto vseh delavcev v dotični tovarni.

Deloma zaposleni delavci

Vprašanje: Koliko plače smejo najmanj dobivati delavci, ki so zaposleni le za del tedna?

Odgovor: Morajo dobivati vsaj toliko, kolikor razmerno delajo. Ako na pr. maksimalni teden je 40 ur in minimalna mezda za to je $30 in dotični delavec dela le 20 ur na teden, tedaj mora vsaj dobivati $15.

Pomočniki v gazolinskih postajah

Vprašanje: Zaposlen sem v gazolinski postaji, kjer delam od 6. zjutraj do 6. zvečer in sem prost vsako drugo nedeljo popoldne. Dobivam $10 na teden in tupatam napitnine. Kako bo "code" to spremenil?

Odgovor: Pomočniki v gazolinskih postajah, ki preskrbujejo odjemalce z gazolinom in oljem, so pod "petroleum code," ki dovoljuje 40 ur dela na teden ob minimalni plači $15 na teden.

Delavci v restavracijah

Vprašanje: Slišal sem, da smejo lastniki restavracij zahtevati od svojih delavcev, da plačajo za kar jedo. Koliko smejo zaračunati? In ali so napitnine vračunjene v minimalno mezdo natakaric?

Odgovor: Delodajalec mora plačevati natakaricam ne manj kot 28 centov na uro za ne več kot 48 ur dela na teden. Napitnine ne prihajajo nikakor v poštev. Kar se tiče plačila za jedi, uživane od zaposlencev, se ne sme zaračunati več kot 25 centov za vsak obed, nikdar pa več kot $3 na teden. Kasneje je bila ta točka spremenjena v toliko, da gospodar sme zahtevati plačilo za jedi le tedaj, ako je bilo to v navadi pred 1. julijem 1933.

Profesijonalci niso pod NRA

Vprašanje: Ali se razni industrijalni kodi raztezajo tudi na zdravnike v bolnišnicah, inženirje, arhitekte, pisarniške vodje itd.?

Odgovor: Profesijonalci in eksekutivi, ki dobivajo več kot $35 na teden, so izključeni iz omejitev glede ur dela.

Nikako znižanje plače

Vprašanje: Zaposlujem dva moža, ki dobivata po $80 na mesec. Da ubogam določbi koda glede ur, moram vzeti v službo tretjega moža. Ako vsem trem plačujem zahtevani minimum po $15 na teden, ali bo to prav?

Odgovor: To bi bila prekršitev koda, kajti ta določa, da plače onih, ki sedaj dobivajo več kot zahtevani minimum, ne smejo biti znižane, dasi delajo manj ur.

40 ur v treh dneh

Vprašanje: Vozim tovorni avtomobil in delam sedaj po 40 ur na teden v šestih dneh. Upravitelj tvrdke pa namerava, da bi delali teh 40 ur v treh dneh. Ali je to zakonito pod NRA?

Odgovor: Ne. Kaj takega bi se smatralo kot prekršitev koda.

Delo čez ure

Vprašanje: Ako delavec je voljan delati čez ure, sme gospodar to dovoliti, ne da bi prekršil koda?

Odgovor: Svrha NRA je povečati zaposlenost potom znižanja delavnih ur. Zato se ne simpatizira z brezpotrebnim čezurnim delom.

Prodajalci z naslovom "menežerja"

Vprašanje: Ali sme prodajalnica pomakniti kar čez noč vse svoje pomočnike v čin "menežerja," da tako vzdržuje dolge ure ob isti plači?

Odgovor: To je pretveza in je proti duhu in svrhu NRA politike. Take slučaje treba prijavati uradu za pritožbe (Bureau of Complaints) lokalne uprave NRA.

N I R A in N R A

Vprašanje: Ali je NIRA in NRA ista stvar in kaj pomenjajo te črke?

Odgovor: NIRA je kratica za National Industrial Recovery Act (zakon, ki je uvedel NRA). NRA je kratica za National Recovery Administration (federalna uprava, ki izvršuje ta zakon).

Profitirstvo pod NRA

Vprašanje: Znano je, da nekatere tvrdke so povišale cene daleč čez stroške, ki jim je naložil industrijalni kod. Ali kdo nadzira tako profitirstvo?

Odgovor: Ravno v to svrho je bil ustanovljen takozvani Consumers Advisory Board, ki je del NRA. V ta svet spadajo razni strokovnjaki ameriškega zadrugarstva. Ta urad je že izvršil študijo glede stroškov produkcije in distribucije kruha.

Pritožbe

Vprašanje: Več kot dvajset ljudi je zaposlenih v podjetju, kjer delam. Podjetje se ponaša s "Plavim Orlom" na oknu, mi pa še vedno delamo 48 ur na teden in dobivamo od $8 do $10 na teden. Kaj naj storimo?

Odgovor: Ako ste v New Yorku, pišite na Bureau of Complaints v sedežu mestne NRA (Pennsylvania Hotel). Sični uradi za pritožbe so v drugih mestih. — FLIS.

"Resnice," ki niso resnice

Med ljudmi vseh slojev je vkoreninjeno nešteto predstav, ki so tako stare in splošno razširjene, da jih zaradi te častitljivosti smatramo za davno dognane resnice in da pride le malokomu na misel, da bi podvomil nad njihovo pravilnostjo. Naloga znanosti pa je, da take zastarele predstave skrbno preiskuje in jih ocenjuje po njihovi pravi vrednosti. S tem tudi često obvaruje človeštvo brezkoristnih žrtev, ki jih je zahtevala takšna prazna vera.

Stoletja stara predstava, da se noseča ženska lahko "zagleda" v kako stvar in da je rojeni otrok potem vse življenje obremenjen zaradi posledic takega "zagledanja." Najnavadnejši primer te prazne vere je, da se mati zagleda v kakega prav grdega človeka, pohabljenca ali divjo žival in ljudska vera trdi, da tipični znaki grdobije preidejo na pričakovanega novorojenca. Ako se je mati n. pr. prestrašila medveda, bo rodila medvedjega otroka, po vsem životu obraslega z gosto živalsko dlako. Če ravno tega ni, pa bo otrok imel gotovo vsaj kako znamenje na telesu, ki se da z nekoliko domišljije označiti kot podoba medveda, v katerega se je mati "zagledala." Skozi ves srednji vek se vleče ta prazna vera in dobrodušni medved je oni nestvor, ki naj bi nosil odgovornost za slične abnormalnosti novorojenca. Leta 1494 je dal celo rimski papež pokončati vse slike in kipe medvedov v Rimu, da se ne bi kaka mati "zagledala" vanje in povzročila nesrečo detetu pod srcem.

Danes ta babja vera sicer ni več tako splošno razširjena, vendar neuko ljudstvo še vedno pripisuje vsako nenormalnost novorojenega takemu "zagledanju." Celo omikanejši ljudje smatrajo materina znamenja za posledico omenjenega pojava v dobi nosečnosti. Znanost pa mora zavrniti vse take domneve kot izmišljotine in bedaste neresnice, pa naj so že stoletja last vsega naroda. Danes je nesporno dokazano, da je "zagledanje" matere izmišljotina.

Zanimivo je vprašanje, zakaj se je taka prazna vera lahko držala tako dolgo in še v 20. stoletju ni in najbrž ne bo iztrebljena. Ako obrnemo stvar narobe, nam bo zabloda takoj jasna. V družini se rodi dete z večjo ali manjšo nakazo. Vse je obupano in ker človek po stari navadi išče vzrok nesreče vedno izven sebe, tudi v tem primeru ne postopa drugače. Kaj kmalu se najde dogodek iz nosečnosti, ki se mu natovori vsa krivda. Ako je dete močno poraščeno z dlako, takoj je tu neka žival, v katero se je mati "zagledala," ko je pričakovala otroka. V resnici pa je treba take nakaze pripisati bolezenskemu stanju med nosečnostjo, ki je oviralo pravilni razvoj otroka. Tega seveda lajik ne ve, zato išče pojasnila na svoj naivni način ter obdolži medveda ali kako drugo žival, morda celo kakega pohabljenca, da je kriv nesreče.

Silno veliko praznih ver obstoja med ljudstvom tudi o morju in njegovih skrivnostnih prebivalcih. Prva nemška prirodoslovna knjiga je uvrstila v poglavje med ptice in ribe dolgo razpravo o morskih čudoviščih. Res je v morju mnogo bitij, ki zaslužijo ta naziv, gotovo pa ni med njimi morskih menihov, devic, zmajev, kač in sličnih nestvorov, ki jih je človeška domišljija presadila v morje. Še proti koncu 18. stoletja so pomorščaki redno pripovedovali o neki strahoviti morski pošasti, ki je "dolga 20 sežnjev, 16 sežnjev visoka in tuli ko sto bikov." Celo iz novejših časov poznamo strahovite pripovedke o morski kači, ki se razbline takoj v nič, ako jo dene objektivni prirodoslovec pod drobnogled svoje kritike. Morske živali nam niso še vse znane in kadarkoli morje vrže na kopno kako novo čudovišče, nastanejo takoj najrazličnejše bajke, ki se kakor požar razširijo med neuke sloje. Pripovedka o morskem menihu se da pojasniti na ta način, da so ribiči često ujeli hobotnice zelo nenavadne vnanjosti in so jim nadeli ime morskega meniha.

Močno razširjena je nadalje vera, da je nekje v morju pokopališče za potopljene ladje, kamor morski tokovi v teku let naplavijo vse ponesrečene ladje. To pokopališče da je v Sargaškem morju, kjer obstane tudi vsaka nepoškodovana ladja, ako zaide v gosto morsko travo. V resnici pa takega pokopališča nikjer ni in prav zadnje čase imamo dovolj dokazov, da obstane ladja na dnu morja prav na istem mestu, kjer se je potopila. Saj so potapljači dvignili že često potopljene zaklade, česar bi ne mogli, ako bi se bila ladja premaknila z mesta svoje nesreče. Takisto je popolnoma napačen nazor, da dosežejo morski valovi višino velikanske hiše. Vsak pripovednik morskih dogodivščin piše o takih valovih. V resnici pa dosegajo valovi na našem Jadranu redko večjo višino od 4 metrov, na velikih oceanih pa znaša najvišja višina do 8 metrov. Potnikov strah podvoji in potroji to višino, kajti navadna štirinadstropna hiša je visoka 18 to 25 metrov.

Popolnoma napačna je tudi predstava o "spanju pravičnega." Sodeč po tej lepi rečenici bi moral človek misliti, da imajo pravičniki najlepše in najmirnejše spanje, zločinci pa se brez spanja vso noč valjajo po svojem ležišču. To pa ne samo, da ni res, marveč velja v tem pogledu baš nasprotno. Da kdo spi dobro ali slabo, nima nikake zveze z njegovimi moralnimi kakovostmi, marveč je to odvisno edino od njegovih živcev. V jetnišnicah so opazovali, da imajo prav zavidanja vredno mirno in trdno spanje brez sanj ravno največji zločinci. Nemci so v tem pravcu preiskali 125 morilcev in ubijalcev in dognali so, da ima pretežna večina med njimi mirno spanje in da sploh nikoli ne sanja. Na drugi strani pa vsakdo izmed nas pozna čisto nedolžne ljudi, ki nikomur ne skrive lasu, pa vendar trpe na hudi nespečnosti, ker imajo pač slabe živce. Resnica je pač taka, da bi se morala fraza glasiti: spanje nepravičnega.

Skoraj popolnoma brez podlage je tudi prastari nazor vremenskih prerokov, da se z luninimi izpremembami izpreminja tudi vreme. Moderno vremenoslovje je dokazalo, da so vplivi meseca na vreme tako neznatni, da niti ne pridejo v poštev. V natančnih opazovanjih zadnjih desetletij se ni dalo nikoli ugotoviti, da bi se bilo vreme ravnalo po izpremembah meseca. Vremenske izpremembe so nasprotno prav enakomerno razdeljene na vse mesečne faze, tako da se vreme izpreminja ne glede na ščip ali mlaj. Pač pa so sončne pege velikega pomena za vreme in vremenske izpremembe, ki nastopajo redno s pojavo sončnih peg. Ker pa se ti pojavi praviloma izmenjavajo na vsake štiri tedne—sonce se zavrti okoli svoje osi vsakih 27 dni—je lajik pogrešno pripisal vremenske izpremembe luninim fazam.

("Življenje in Svet.")

Rado Murnik:

NA BLEDU

(Nadaljevanje)

"Ah, Chopin, Chopin!" je vzkliknila gospodična Fefi s pavjim glasom in vzdihnila, kakor bi jo dušilo preobilje nedopovednih občutkov. "Njegove skladbe so nebeške!"

"Nebeške!" je odmevalo od Lavre kakor tudi od Hilde. V teh njihovih vzklikih se je ovajala vsa njih dušna topost in praznota.

"Chopin je klavirju duša!" je deklamirala Fefrl in debelo pogledala na streho Blejskega doma, kakor bi sedel slavni skladatelj tam gori na dimniku.

Mimo so švigali kolesarji in drdrale kočije pa druga kola. Avtomobilov ono dobo še ni bilo nobenih.

"Počastiti nas morate kmalu s svojim obiskom, gospod Kalan!" je vabila gospa Ovnova. "Precej dober klavir smo najeli iz Ljubljane."

Joj! — Priklonil sem se.

"O priliki bom tako prost, milostiva!" sem odvrnil s trdnim sklepom, da me prav gotovo ne bo nikdar k Ovnovim.

Kritizirale so malone vsakogar, ki je šel ali se peljal mimo nas. Čudil sem se, da poznajo toliko topličarjev; opazil sem kmalu, da se zanimajo bolj za napake nego za vrline svojega ljubega bližnjega.

5.

Tedaj sem slišal glasni smeh veselega svetnika Zlatousta Ovna, ki je prihajal z gospodom Dragutinom Balenovićem in Jankom na vrt. Za njimi je stopal doktor Zvonimir Jurinac z gospodično Nado Balenovićevo in jako mlado, meni še neznano damo v preprosti beli obleki s temnordečim trakom okoli pasu in z belo čepico na rjavih laseh. Njena nenavadno dražestna postava je takoj obudila mojo pozornost.

"Gospod višji oficial Igor Kalan — gospodična Olga Jarnikova!" je predstavil doktor Zalokar.

Ko se je obrnila Jarnikova hčerka k meni in ko sem prvikrat pogledal v njene prekrasne temnosive oči v okviru dolgih črnih trepalnic, sem začutil neznano, čudno osuplost, potem pa radostno razburjenost.

"Jako me veseli, da mi je čast, videti hčerko svojega bivšega predstojnika," sem ji dejal, dočim so Ovnove dame pozdravljale drugo došlo gospodo z glasnimi vzkliki in hrupnim smehom. Gospa Genovefa je zavidno in srepo gledala na gospodično Olgo, prenevarno tekmovalko njenih hčera.

"Gospod Kalan, odkod pa poznate mojega papana?" me je vprašala Olga z mirnim nasmehom.

"V Trstu sem bojeval z njim v poštnem uradu marsikateri boj brez upa zmage."

Radostno sem motril njene velike, modrosive oči, ki so gledale tako milo in zaeno tako očarujoče in zmagoslavno! Že dolgo nisem videl tako lepe mladenke. Nikdar ne bi bil mislil, da morejo biti sive oči tako izredno, tako tajinstveno krasne!

Opazil sem, da je gospa Ovnova šepetala s svojo Lavro, in Lavrica je bila precej pri Olgi in ji jela z afektirano naglostjo pripovedovati, da je bila včeraj v Radovljici v graščinskem parku, ki ga imenujejo duhovite glave paradiž, ker sta tam Adam in Eva, akotudi le kamenita . . .

Olga jo je potrpežljivo poslušala. Obrnjena je bila napol k Lavri, napol k meni in jaz sem z velikim veseljem občudoval njeno ljubko temnopoltno lice in njen čisti profil.

Pridružil se je zdaj našemu igralnemu krogu vitek mlad pravdnik z navihanim bledim obrazom, gospod Bogomil Jereb. Gospodična Hilda ga je goreče pogledala, ga takorekoč poljubljala z očmi; modra mati Genovefa pa niso bili tega kavalirja kar nič veseli, saj ni imel prvega državnega izpita in je bil tudi očitno premlad za prezrelo Hildo. Praktična mati Genovefa so se ogrevali le za realno politiko: star umirovljenec bi jim bil ljubši zet nego mladenič brez službe. Pogumnega jurista pa mrzli pogledi gospe mame niso prav nič motili. Meni nič, tebi nič, je že stal pri Hildi ter ji pripovedoval, da je ujel davi lepega lipana v Savi tam blizu mostu pod Skalami.

Medtem je dvoril doktor Jurinac gospodični Nadi, Fefrl pa je oblegala bogatega vdovca Balenovića. Gospod je vdano prenašal ognjevito ljubeznivost na moža dresirane device in ostal hladen kakor led v hotelski omari ter nepristransko delil damam bonbone.

Gospa Ovnova je z glavo mignila najmlajši hčeri in Hilda je oddrobnela po kroketne krogle in kladivca. Njen častitelj Bogomil jo je precej ubral za njo, zvest kakor senca. Oba sta izginila v bližnji hiši in mislil sem si: Zdajle se pa dvema dobro godi — poljubujeta se, da je kaj! Res sta se vrnila nekam rdeča, dasi jima ni bilo težko nositi. Doktor Jurinac jima je pomagal, ko sta zabijala železne loke in dva lesena količka v tla. Hilda je dvignila vrečo in vsak je potegnil iz nje svojo kroglo. Gospodična Olga je ujela rdečo, jaz pa rožnato.

"Skupaj sva, gospodična Jarnikova! Ali jih bova!"

Nasmehnila se mi je in v licih sta se pokazali dražestni jamici. Njena spodnja ustnica je bila nekoliko bujnejša od gorenje, ki se je v ponosnem loku prožila nad dolenjo.

Igralo nas je osem. Doktor Zalokar nas je zapustil; moral je k bolniku. Gospa Ovnova, njen mož in gospod Balenović niso sodelovali, ampak sedeli na klopi in gledali, kako podimo pisane lesene krogle z dolgimi lesenimi kladivi skozi železne loke in proti količkoma.

Ovnove gospodične so se pridno gostile z Balenovićevimi bonboni, čenčale in kričale: "Bravo, bravo, višnjeva! — Oh, slabo, zelena!" Večkrat so se tudi prepirale, ali je zadela krogla kroglo ali ne, in se vnemale tako, kakor bi šlo za zlate gradove. Olga je govorila le malo.

Presneto pusta igra, ta angleški kroket, sem si mislil. Ali jaz bom navzlic temu še prihajal, že vidim . . . Pogledal sem zopet na Olgo. Bila je mirna, resna. Zdelo se mi je, da se zanima le za krogle. Krepko je držala njena mala roka kladivce. Kako spretno in lahno ga je znala sukati, kako izborno je znala krokirati, odbijati sovražno kroglo, da se je potočila daleč po pesku in po iedini!

(Dalje prihodnjič)

SLOVENSKA IMENA

Romanopisec Stendhal je za oddih rad čital državljanski zakonik, ki se običajnemu zemljanu zdi pust in neužiten. Njegov mlajši rojak Anatole France je prav s takšno naslado brskal po besednjakih. Pri nas je nekdo tam okoli 1914, tik pred vojno, če se prav spominjam, iz puščobnih imenikov v Mohorjevem koledarju sestavil zabaven seznam udov te družbe. Nekaj primerov za interesantne priimke je objavil I. Koštial 1. avgusta 1925 v Sl. N.. kesneje pa v Mladiki. Med najkrajše je uvrstil: Aš in Of, med najdaljše: Semprimožnik in Pustoslemšek, tako da se morajo s tega stališča skriti Gerdamulec, Dolgoritnik (samotna kmetija pri Jančem, glej specialso!) in Mehkos..l. Med šegava slovenska imena je vtaknil Stritarjev Zvon 1876 (381): Bolhober, Bolholov, Debelguza. Razni koledarji — sokolski, Ciril-Metodovi, omladinski—so prinašali slovanska imena, med katerimi mi je ostalo v spominu: Svinidrag.

Te dni mi je neznan dobrotnik poklonil Franca Pirca "Poštni krajevni leksikon" za dravsko banovino in Belo Krajino. Nisem si mogel kaj, da ne bi malo prčkal ali paberkoval po suhoparni knjigi. Glede na popolnost: tu stojita Gris in Matevljak, torej najmanjše naselbine! Želite svetovnih velemest? Evo vam sedemkrat Dunaj, dvakrat Rim in Majland, Jeruzalem, Verdun, po enkrat Betlehem in Lizabon. Zagreba vas domisli Kaptol, Babilona ob Seini pa Parižle, italijanskih Benetk vas spomni naš Benetek in Benečija. Star je v Dalmaciji Dubrovnik, a tudi naš Dobrovnik ni od včeraj. V ultramoderno Ameriko bi moral, kdor bi hotel najti takšno Betonovo, kakršno stoji na Gori pri Sodražici.

Narodnosti so dokaj dobro zastopane: Slovenjegradec, Slovenja ves, Slovenska vas itd., Nemška gora (vas, Loka), Nemški dol (graben, rovt) itd., Romanja vas, Laška vas (in ves), Laški rovt itd., Lahonci, Laponci, Švabovo, Frankovci, Gotna vas (pater L. Hrovat bi mi seveda rekel, da je tu gat = nasip, a mrtvi molčijo), Švajc, Švajcarija, Murski Črnci . . .

Neki stan je prav posebno dobro odrezal nasproti vsem drugim: Kaplanovo, Farovec, Farška vas ali Farna ves, Farški kal, Župnik, Župnjak. Vendar njih trud ni mogel roditi zaželenega sadu: banovina ima Pekel nič manj ko na 13 krajih, po vrhu pa še Peklo, Peklenec ali Peklenski breg in Vice, toda ena sama Nebesa s 3 Paradiži. Kaj si hočete. Zabava je tod redka, dvakrat jo najdete. Kako hudo se narod poti pri delu, nam priča Ritoznoj, ki ga je pisatelj Malešič s tako težavo zamesil v svoj "Kruh," spečen v Finžgarjevi Mladiki.

Iskal sem imena, ki se najbolj ponavljajo: ta se pričenjajo s "Sveti, šent, št. in š." Bilo bi jih za celo brošurico. Nekateri mislijo, da prevladujejo na štajerskem, a njih statistike ne bom pregledoval, ker sem prav ta trenutek opazil, da niso zapisana čisto vsa imena: manjka n. pr. Godec pod Repom pri Slovenski Bistrici.

Dolga imena so: Hercegovšak, Kanižarica, Krepeličnik, Klokočovnik, Prosenjakovci, Šemprimožnik, Podkostanjevla itd. Če pa vzamem sestavljene nazive, so seveda še daljši: Šentilj v Slovenskih Goricah, Piskernikovo planinsko zavetišče v Logarjevi dolini itd. Kratko ime je Ig in Rt, ako se ne piše Art, najkrajše pa na Kočevskem Puc (pol c).

Najpripravnejša so imena: Habah in Reber. Poslednjih je nad 20, zato da popotnik iz obeh smeri lahko pogodi vas ali zaselje.

Nekatere kraje človek težko razume: Dolska Gorca pri št. Jurju ob južni železnici, in Zgornje Zdole. Umljivejša se ti zdi Katarija pri Češnjicah, zlasti ker se oglaša tik pred njo Kašelj, spodnji in zgornji. Kašlja kajpada ne smeš izvajati iz Kastela. Mala Dolga noga pa bi morala stati malo više med dolgimi krajevnimi nazivi.

Bog Kurent (narejen iz quaranta) je krstil nekatere kraje: Korant, Kuret, Kuretno. Kdo ve, ali ima kaj opravka s Pijano goro? Kaj pa User, Polule; (v Bosni govorijo tudi jasno: Kakanj)? Si že čul, da so šli Bolehneci in Bolehnečici z Zdravci za Tuji grm, a Pametnik še za Višji grm? Tega pa ni bilo treba Lačni vasi niti Lačnemu vrhu, prisegam vam na vse Hudimarje.

Dravska banovina premore svoj Zverinjak, kjer živi raznotero Zvirče: Srnjak, Srenjakovec, Lisičje, Zajčja gora (vas), Zajčji kot (vrh), Zajčki, Zajkole, Turje, Turjak, Volčja jama (gomila), Vučja ves, Vukovje, Vukovci, Jelenje, Jelenče, Jelenčice, Pasjek, Pesek, Pesjak, Pesnica, Mače(k), Mački. Po naših Kompoljah, Planinah, Planjavah se srečujejo: Konj, Kuželj, Telče, Krmačina, Kravjek, Volovnik, Svinjska vas, Oslov vrh, Kozlovec, Kozji rep (rog, hrbet, vrh), Ovčjak, Ovčja vas, Govejek; Ribjak, Ribnica, Žabjak; Petelin, Kokošak, Kurja vas, Račja vas, Tičevo, Vranje, Vranke, Sračnik, Žerjav. Kam pa naj denem Ščurke, Predkonjsko ali Predoslje?

Sovražno se gledata Žalostna gora in Vesela gora; Težka voda in Lahko, če hočete še Lajše (g. Zalaznik vidi v njem Lazišče). Da neznanska večina človeškega rodu obstoji iz mrtvecev, se razbere pri nas: enkrat samkrat nas srečajo Živci, vsaj petkrat pa Mrt (Dolgi, Goli, Slabi, Volčji). Je tega kriva Malarija?

V mladinsko slovstvo (Zvonček, Sokolič) je že prišla Poštena vas, ki odtehta Pridno vas. Ako sta se vasici sami tako krstili, sta pomagali do ugleda pregovoru, ki trdi: Dobro blago se samo hvali. Za take naselbine je odveč vsako Beričevo . . .

("Življenje in Svet.")

—o—

Afrika ni več divja

Za velik del javnosti, ki jo zanima današnji pisani svet, veljajo še vedno približno oni pojmi o Afriki, ki so se razširili po velikih, uspešnih ekspedicijah Stanleya in Livingstona. Ponekod prevladuje mnenje, da so v Afriki še veliki predeli, ki belcem niso znani in da je zelo težko, da prav nevarno, "prodirati" v notranjost Afrike.

Pri vsem tem pozabljamo, da je Afrika že v starem veku imela precejšnjo vlogo v evropski zgodovini in da na svetovnem torišču ni nikak novinec. Tudi če ne jemljemo v poštev severne Afrike, ki so jo že v 6. stoletju pred Kristusom kolonizirali belci, ne smemo prezreti, da so na zapadni obali Afrike Evropci kupčevali in se naseljevali že v času, ko je Amerika še čakala svojega Kolumba.

Kakšna je osrednja ali centralna Afrika v naših dneh?

Oni, ki hočejo za se odkrivati njene svojevrstnosti in prodirati na neznana področja, se po navadi podajo v pokrajine zapadne Afrike, zakaj v vzhodni Afriki ni več nobenega neznanega kraja. Kenya, Uganda in Tanganyika so dandanes približno tako "divje" kakor Riviera na višku sezone. Vsa ta ozemlja so prepletena s tisoče kilometrov dolgo mrežo železniških in parniških prometnih cest; imajo vse polno avtomobilskih cest in dobrih stez. Povsod srečuješ vladne postaje, farme, plantaže kave in bombaža; vidiš lepa mesta, klube, igrišča za golf, itd.. Velike množice naseljencev nenehoma povečujejo obljudenost dežele. V krajih, ki so poljedelsko manj razviti, so si lovci že zdavnaj razdelili svoje revirje in ni ga žrela, ki ne bi bilo že dolgo znano. Prospekti britske kolonialne uprave o vzhodnoafriških kolonijah in protektoratih so podobni prospektom ameriških železniških družb v Californiji.

Tako so danes cilj pustolovščin željnih popotnikov belgijski Kongo, zlasti gozdnata ozemlja Ituri in zapadno-afriške posesti Francije in Anglije. Ni še več kot nekoliko mesecev, kar so angleški in ameriški listi priobčili izčrpna poročila o nameravani ekspediciji v doslej "neznane dele" iturijskega gozda. Pred dvema letoma je pisec teh vrstic prepotoval dobršen del iturijske pokrajine. Stotine kilometrov smo se prevozili v tovornem avtomobilu po izbornih cestah. Nadaljnje stotine kilometrov smo prepotovali v kanusu. Sedaj so se avtomobilske ceste že tolikanj razširile, da so ekspedicije s kanusom in nosači skoraj že odveč. Pa tudi če je način potovanja še vedno primitiven, ceste niso več take. Vsa pota so vključena v dobro organizirano mrežo javnega prometa, vsa imajo oblasti v razvidnosti in jih same uporabljajo. Tudi nosače ti danes preskrbe kar oblasti. Poleg vladnih postaj, ki jih povsod najdeš, srečuješ ob poti tudi trgovska skladišča, katoliške in protestantske misijonske hiše in ambulatorije. Vasi domačinov pogosto obiskujejo strokovno izučene bolniške sestre in zdravniki. V velikih gozdnih jasah in na robu gozdovja so selišča belcev, ki tu goje bombaž in kavo ter pridelujejo palmovo olje. Ko smo tu naseljene uradnike vprašali, kje so neraziskani deli iturijskega gozdovja, so se nam smehljali, češ, zakaj niste pred 50. leti prišli s Stanleyem?!

Podobno je povsod v belgijskem Kongu. Od ustja Konga v Atlantski ocean tja do jezera Tanganyika v osrčju celine in po vseh večjih pritokih reke vse do meje Rodezije se vrši redni železniški in parniški promet. Na rodezijski meji imaš priključek na železniški promet z luksuznimi vlaki v Južnoafriško Unijo. Več tisoč kilometrov avtomobilskih cest in stez je prepredlo belgijski Kongo tja do zadnjega kotička. Mesto Boma ob ustju Konga ima dvakrat na teden letalsko zvezo z Elisabethville na daljnem koncu zgornjega Konga. Poleg tega obstojita še dve nadaljnji zračni liniji.

Često čitamo o "pogumnih popotnikih," ki so prodrli ob vseh mogočih ovirah in nevarnostih v nedostopne, neraziskane dežele—v kolonije s pravljičnimi imeni "Obala Slonove kosti," "Zlato obrežje," Nigerija, Dahoma. Čujmo, kaj pravi k temu "Union Coloniale Francaise":

"Vse naše ozemlje, pa naj gre za kolonije ali mandatne dežele, je že dolga leta raziskano do zadnjega kotička. Vladne postaje, misijoni, banke, šole, bolnice, ambulatorji, parniki, telefonska in brzojavno služba, železnice, avtomobilske ceste, javna pota, sodišča in sodniki—vse to imaš, kamorkoli se obrneš.

"Ljudsko štetje se bo tu izvršilo približno tako natanko kot v Parizu. Z vsemi urojenci smo v tesnih stikih. Mnogi njihovi poglavarji bivajo v hišah, ki so stale sto do dve sto tisoč frankov in ki so jih zgradili francoski arhitekti. Rožnato spodnje perilo dobivajo njihove žene od 'Bon Marche' v Parizu. Urojenci se niso upeljali samo v denarni promet, marveč so celo že vešči prometa s čeki. Učni zavod za babice v Dakaru preskrblja vso deželo z veščimi porodniškimi pomočnicami. Pravkar je v teku obsežna akcija v prid dojenčkom. V prometu je železniško omrežje s 3,000 km. Avtomobilskih cest je samo v francoski Zahodni Afriki, brez francoskega Konga, približno 7,000 km."

Angleška kolonijalna uprava pa mi je nedavno pisala:

"Kolikor prihaja Velika Britanija v stike z zapadno Afriko, ne pozna v teh predelih ne enega kraja, ki bi bil neraziskan in vladi neznan in ki ne bi bil pod njeno kontrolo; takisto ni več nobenega plemena urojencev, ki belcem ne bi bilo znano ali ki belcev ne bi poznalo."

Samo kolonija Nigerija, ki je že leta 1893. začela graditi železnice, razpolaga danes, vštevši ozkotirne proge, z železniškim omrežjem 2,500 km. Lahko potuješ z avtom od Atlantske obale križem cele kolonije do Čadskega jezera na njeni južnovzhodni meji ali do Khartuma v egiptskem Sudanu.

En sam del Afrike, in sicer ne posebno velika dežela v ekvatorski Afriki, namreč zamorska republika Liberia, ima še kraje, katerih belci ne poznajo in ki še niso vključeni v trgovski promet in odprti naši civilizaciji. Toda prav v te kraje nič ne mika onih, ki se po raznih listih tolikanj bahajo s svojimi afriškimi ekspedicijami. Zakaj ne? Tu bi si namreč bili morali plačilo za raziskovanje neznanih pokrajin pošteno zaslužiti z velikim trudom in delom; nemara bi bilo tudi kaj nevarnosti. Take resne avanture pa salonskim pustolovcem nič kaj ne dišijo.

(Po Flandru.)

—o—

ZNAČILNO

Nemcem je — kot znano — Društvo narodov trn v peti. Zato radi objavljajo slične zgodbe, ki pa so najbrž zvite iz trte.

Na glavni pošti v Ženevi dvigajo trije gospodje poštno ležečo korespondenco, pa nimajo nobenih izkaznic.

Nezaupno vpraša uradnik prvega:

"Kako se pišete?"

"Marconi!"

"Ali lahko dokažete?"

Tujec se nasmeje, stopi k zojavnemu aparatu in ga stavi in sestavi v par sekund.

"Hvala; prosim vaša pisma."

"Uferini sem jaz," pravi gi tujec brez poziva, dvigi klobuk in pokaže poštarju lobčka v roki. Kar takoj potegne čudodelnik iz male žepa ogromen šopek cvetja.

"Hvala, izvolite vaša pisma."

Tretji tujec je v zadregi in opravičuje:

"Dragi gospod, žal vam mam kaj pokazati in tudi lati ne znam . . ."

"Komisar Društva narodov"

Molče mu izroči uradnik gova pisma.

ZA STARI KRAJ

POTOVANJE:

Če ste namenjeni v stari kraj, je v interesu, da se poslužite te najstarejše zanesljive domače tvrdke.

Pišite po Vozni red s cenami kart in važne LINIJE IN PARNIKE!

CENE ZA DENARNE POSILJATVE

Za	$ 3.00	120 Din	Za	$ 8.60	[illegible]
Za	5.00	215 Din	Za	16.00	[illegible]
Za	10.00	440 Din	Za	25.20	[illegible]
Za	11.30	500 Din	Za	33.30	[illegible]
Za	20.00	890 Din	Za	41.50	[illegible]
Za	22.15	1,000 Din	Za	82.50	[illegible]
Za	50.00	2,300 Din	Za	164.00	[illegible]

Pri večjih zneskih sorazmeren popust. Ker se cene sedaj hitro menjajo, so navedene cene podvržene spremembi, brez [illegible]

Pošiljamo tudi v dolarjih.

Vse pošiljke naslovite na:

LEO ZAKRAJŠEK
GENERAL TRAVEL SERVICE
1359 Second Ave., New York, N. Y.

TISKOVINE
od najmanjše do največje za DRUŠTVA
in posameznike
izdeluje lično moderna slovenska unijska tiskarna.

Ameriška Domovina
6117 ST. CLAIR AVE.
CLEVELAND, OHIO

Skupna potovanja
priredimo
v prihodnjih treh mesecih

Če ste se odločili za potovanje v domovino, nam pišite takoj za natančna pojasnila. — Naše dolgoletne izkušnje Vam jamčijo najboljšo postrežbo.

Denarna nakazila izvršujemo točno in zanesljivo po dnevnem kurzu.

Cene dinarjem in liram so zdaj tako nestanovitne, da jih tu ne moremo navesti.

Izvršujemo pa plačilo v ameriških dolarjih; za $5.00 nam je treba poslati $5.75; za izplačilo $10.00 pa $10.85; za izplačilo $20.00 nam je pa treba poslati $21.00 in za izplačilo $50.00 pa samo $51.50.

Nujna nakazila izršujemo po Cable letter za pristojbino $1.00.

SLOVENIC PUBLISHING CO.
"Glas Naroda"
216 West 18th St., New York, N. Y.

GLAS NARODA
NAJSTAREJŠI NEODVISNI SLOVENSKI DNEVNIK V AMERIKI

je najbolj razširjen slovenski list v Ameriki; donaša vsakoverstne svetovne novosti, najboljše izvirna poročila iz stare domovine; mnogo šale in prvovrstnih romanov najboljših pisateljev.

Pošljite $1.00
in pričeli ga bomo pošiljati

Vsa pisma naslovite na:
GLAS NARODA
216 W. 18th St., New York, N. Y.

NAZNANILO IN ZAHVALA

Tužnih src naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem, da nam je nemila smrt nenadoma pobrala ljubljeno soprogo in dobro mater

MARY MUSEC

Nepozabna pokojnica je bila stara šele 42 let. Rojena je bila v vasi Zagorica pri Dobrem Polju na Dolenjskem v Jugoslaviji. Njeno dekliško ime je bilo Erčul in pri hiši se je reklo pri Silevih. V Ameriko je prišla pred 24 leti in sicer na Gilbert, Minn. V teh 24 letih smo bivali v različnih krajih železnega okrožja Minnesote, zadnjih 8 let pa smo bivali v Kitzville-u. Pokojnica je imela že kakšnih pet let visok krvni pritisk, vzrok smrti pa je bil mrtvoud. Dne 24. avgusta je še ves dan okoli hodila in delala, proti večeru, okoli šeste ure pa jo je začela glava bolieti in je šla v posteljo, in takoj nato jo je zadel mrtvoud, da ni mogla nič več govoriti in sploh nobenega uda več rabiti. Pokliican zdravnik je izjavil, da ne more nič več pomagati. Umrla je 40 minut čez polnoč 25. avgusta. Pokopali smo jo 28. avgusta ob 9. uri dopoldne z mašo zadušnico in po cerkvenih obredih. Za njo žaluje soprog in sedem otrok tu v Minnesoti, en brat v Milwaukee, Wis., v starem kraju pa 82 let stari oče, dva brata in dve sestri.

Pokojnica je bila članica društva sv. Janeza Krstnika, št. 112 JSKJ, katero društvo ji je preskrbelo lep pogreb. Naj bo na tem mestu izrečena najlepša zahvala članom društva št. 112 JSKJ in vsem drugim prijateljem, ki so v zadnji pozdrav pokojnici darovali vence in cvetlice, vsem, ki so darovali za maše zadušnice, vsem, ki so jo obiskali na mrtvaškem odru, vsem, ki so dali za pogreb potrebne avtomobile na razpolago, vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti, in vsem, ki so nam na en ali drugi način izkazali sožalje, tolažbo in pomoč v žalostnih urah.

Ti pa, dobra soproga, dobra mati in dobra gospodinja, spavaj sladko in odpočij se od dolgoletnega truda v narocju matere zemlje. Ne bomo Te pozabili in Tvoj spomin bomo obdržali v lepem spominu, dokler tudi mi ne pridemo za Teboj tja, kjer ni več ločitve in trpljenja!

Žalujoči ostali: Ignatz Musec, soprog; August (22 let), Mary (21 let), Joe (19 let), Olga (18 let), Ignatz (15 let), Vida (13 let), in John (9 let), otroci.

Kitzville, Minn., 22. septembra 1933.